

Спільне фінансування:

Європейський
союз

Департамент пожежної охорони,
громадського порятунку
та цивільної оборони

Міністерство
внутрішніх справ Італії

Європейський фонд інтеграції громадян третіх країн

ПОЖЕЖНА БЕЗПЕКА І РОБОТОДАВЕЦЬ

Інструкція
з пожежної
безпеки

ПОЖЕЖНА БЕЗПЕКА І РОБОТОДАВЕЦЬ

Інструкція з пожежної безпеки

Вступ

Нормативно-правова база.....	5
Оцінка ризику виникнення пожежі.....	20
Як зменшити ризик виникнення пожежі?.....	34
Контроль за виконанням заходів протипожежного захисту	47
Навчання, інформування та перепідготовка персоналу	52
План дій на випадок надзвичайної ситуації (пожежі)	62

Вступ

Залучення персоналу до визначення ризиків настання небезпечних ситуацій (пожеж) на робочих місцях та їх різноманітність, впроваджене європейськими директивами в сфері забезпечення пожежної безпеки, привело до того, що власне працівники почали відіграти фундаментальну роль в попередженні виникнення пожеж і в виборі відповідних протипожежних заходів і засобів. Безперервне поширення інформації про важливість забезпечення пожежної безпеки впроваджене розвитком законодавчої бази, а також практичний внесок інформаційних і навчальних програм проведених відповідними органами влади і громадськими асоціаціями, позитивно вплинуло на фактичне зменшення нещасних і летальних випадків на робочих місцях, котрі зменшились у 2012, в порівнянні з попереднім роком на 8,89 і 8,78 відсотків відповідно, і з загальним зменшенням на 23 і 27 відсотків у порівнянні із даними за 2008 рік.

Статистичні дані за останні роки постійно показують значний відсоток іноземних працівників серед основних постраждалих від нещасних випадків, що пов'язане із невідповідною протипожежною підготовкою і відмінністю застосування протипожежних заходів в країнах походження іноземних працівників. Власне як відповідь на таку ситуацію Департамент пожежної охорони, громадського порятунку та цивільної оборони Італійської Республіки впроваджує програму націлену на поширення культури протипожежної безпеки серед іноземних працівників.

Це видання покликане не тільки служити практичним посібником для роботодавців-іноземців, щоб допомогти їм правильно орієнтуватися в італійських законах і застосовувати необхідні заходи протипожежної безпеки на їх власних підприємствах, але, також, розглядає забезпечення пожежної безпеки на робочому місці як стратегічний засіб для підвищення продуктивності шляхом дотримання санітарних умов і проведення протипожежної профілактики, які також мають соціальну і гуманітарну цінність.

Голова Департаменту пожежної
охорони, громадського порятунку та
цивільної оборони

Alberto di Pace

1. Нормативно-правова база

1.1 Огляд нормативно-правових норм Законодавчого Декрету 81/08 (d.lgs. 81/08)

Чинну нормативно-правову базу щодо техніки безпеки і гігієни на робочих місцях можливо поділити на дві частини:

- загального характеру;
- спеціалізовану, тобто таку, що застосовується до конкретних ситуацій.

Конституція Італії:

- «... постановляє, що охорона здоров'я є одним з фундаментальних прав людини і інтересів спільноти...» (ст. 32);
- «... підприємницька діяльність є вільною і її здійснення не може перешкоджати суспільній корисності або загрожувати безпеці, свободі і людській гідності...» (ст. 41).

Кримінальний Кодекс також містить ряд норм, котрі регулюють охорону здоров'я та безпеку на робочому місці:

- ст. 40 «...не перешкоджати події, котра має юридичний обов'язок перешкоджати, означає її викликати...»;
- ст. 437: видалення або бездіяльність щодо розміщення застережень від нещасних випадків на робочих місцях;

- ст. 451: умисна бездіяльність або недбалість щодо охорони від лиха і нещасних випадків на виробництві
- ст. 589: порушення правил запобігання нещасних випадків на робочому місці, що призвели до смерті людини;;
- ст. 590: порушення правил запобігання нещасних випадків на робочому місці, що призвели до нанесення тілесних ушкоджень.

Також Цивільний Кодекс, з «відомою» ст. 2087, котра вважається так званою «нормою закриття», розробленою таким чином що будь-яке положення про забезпечення безпеки і захисту здоров'я не може не брати до уваги три норми, що містяться в ній:

- ст. 2087 «...власник підприємства або підприємець вживає заходи безпеки, виходячи із особливостей роботи, досвіду, техніки, які необхідні для захисту фізичної недоторканності і моральної особистості працівників...»
- ст. 2050 «Від кожного, хто виконує небезпечну діяльність вимагається вживати заходи попередження небезпеки, щоб запобігти шкоді третім особам.»

Довідка

Під терміном «**особливості роботи**» розуміють конкретні знання, які власник підприємства або підприємець повинен мати або намагатися здобути, навіть за допомогою зовнішніх експертів, про здійснювану господарську діяльність, забезпечуючи підготовку робочого середовища, придбання обладнання і підбір співробітників в найбільш підходящий спосіб для оптимізації продуктивності, а також для захисту працівників і всіх тих, кому господарська діяльність підприємства може завдати шкоди.

Під терміном «**досвід**» мається на увазі обізнаність власника підприємства або підприємця і його співробітників, щодо фактичних даних про нещасні випадки і професійні захворювання властиві їх сфері господарської діяльності.

Термін «**техніка**» означає, що роботодавець і його співпрацівники з розсудливістю, старанністю і компетентністю, окрім застосовування заходів для забезпечення безпеки працівників, постійно оновлюють систему гарантування безпеки працівників на робочих місцях, запроваджуючи досягнення наукового-технічного прогресу.

Право визначає, що під технічно-науковим оновленням мається на увазі максимально технологічно допустиме оновлення, тобто не мається на увазі впровадження найновіших винаходів, але технологій, які на даний час широко використовуються в сфері їх діяльності і пропорційно до серйозності ризиків господарської діяльності. Порушення трьох принципів передбачених ст. 2087 може призвести до порушення конкретних правил техніки безпеки, що в свою чергу може призвести до описаних в ст. 589 та ст. 590 випадків («Умисне вбивство», «Нанесення тілесних ушкоджень»), котре визнається обставиною, яка обтяжує покарання за недбалу поведінку активного суб'єкта злочину. Що стосується технічної сторони береться до уваги ряд технічних норм щодо техніки безпеки, починаючи з 50-тих років (Указ Президента Республіки 547/55, Указ Президента Республіки 303/56, Указ Президента Республіки 164/56 і т.д.), котрі започаткували так званий “нормативно-технічний підхід”, котрий передбачав дотримання перш за все технічних умов і розглядав працівника як пасивний суб'єкт, який майже вважався частиною машини, яка повинна була бути навченою для виконання повторюваних дій. Але вже наприкінці 70-тих років було випущено ряд європейських соціальних директив, згодом перенесених в нашу нормативно-правову систему, що започаткувало новий підхід до організації техніки безпеки, який досяг повного розвитку з прийняттям Директиви 89/391/ СЕС (89/391/ СЕЕ) від 12 червня 1989 «Поліпшення техніки безпеку і охорони здоров'я працівників на робочих місцях», перенесений в італійське законодавством «відомим» Законодавчим Декретом 626/94.

Законодавчий Декрет 626/94 являє собою якісний стрибок, котрий зміщує акцент від технічної профілактики до більшого правового підходу, який бачить людину в центрі системи попередження нещасних випадків; новий підхід передбачає вжиття заходів щодо організації, навчання та інформуванню залучаючи самих працівників.

Вперше диктується законом зобов'язання підприємства забезпечити охорону праці і управляти нею дотримуючись вимог передбачених Законодавчим Декретом 626/94.

30 квітня 2008 був опублікований Законодавчий Декрет № 81 «Реалізація статті 1 Закону №123 від 3 серпня 2007, щодо охорони здоров'я та техніки безпеки на робочому місці» (так званий «уніфікований текст»). Новий документ координує, впорядковує і реформує чинні норми права і наріжні камені законодавства в сфері охорони здоров'я і техніки безпеки на робочих місцях замінюючи їх свого роду єдиним документом. Новий законодавчий декрет про техніку безпеки на робочому

До набрання чинності
законодавчих
норм європейської
спільноти ...

місці охоплює більш широкий спектр ніж передбачений Законодавчим Декретом 626/94, краще визначає відповідальних за безпеку і механізми делегування функцій та встановлює більш жорсткі правила ведення документації, що стосується організації охорони праці працівників.

Текст складається з 306 пунктів, розділених на XIII окремих розділів і включає 51 додаток. Ми не можемо назвати появу цього документу знову новою «революцією Коперника» у сфері регулювання охорони праці, як це вже було сказано в 1994 році, це простіше кажучи, є еволюцією норм італійського права пов'язаних з появою нових директив європейської спільноти, основна складова якого власне була від них запозичена і реалізована у Законодавчому Декреті 626/94.

Безперечно, з урахуванням широкої сфери застосування Законодавчого Декрету 81/08, організація охорони праці і техніки безпеки на підприємствах, має бути розроблена відповідно до специфічних умов кожного виду діяльності, беручи до уваги принципи і вимоги передбачені законодавством, зокрема Розділом I Законодавчого Декрету 81/08.

після набрання чинності
законодавчих норм
європейської спільноти

Роботодавець

Ст. 2, п. 1, буква «б»

Законодавчого Декрету 81/08

«основний суб'єкт трудових відносин з працівником або, однак, суб'єкт, який, відповідно до типу і структури організації (підприємства) в якій працівник здійснює свою трудову діяльність, несе відповідальність за його організацію і, як виробничої одиниці, здійснюючи повноваження щодо прийняття рішень і здійснення витрат. У громадських органах, згідно ст. 1, п. 2, Законодавчого Декрету №165 від 30 березня 2001, Роботодавцем вважається керівник, котрий володіє повноваженнями здійснювати управління, а також службовець, який не виступає в якості керівника, тільки в тих випадках, коли він є відповідальним за окремий відділ, володіючи управлінською автономією, наданою адміністрацією вищестоящего органу з урахуванням розташування й функціонального середовища, де здійснюється господарська діяльність, і володіє також повноваженнями щодо прийняття рішень і здійснення витрати. У випадку неможливості виявлення роботодавця або виявлення не відповідають зазначеним вище критеріям, роботодавцем виступає вищестоящий орган».

Керівник

Ст. 2, п.1, буква «д» Законодавчого Декрету 81/08

«Особа, яка на основі професійної компетенції та повноважень,

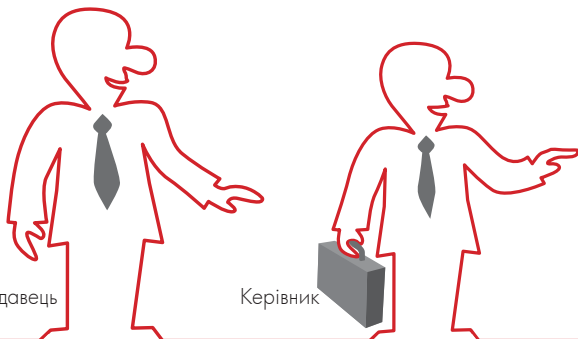
1.2 Учасники: завдання та функції

Нижче перераховуються суб'єкти визначені згідно Законодавчого Декрету 81/08, як основні актори для реалізації чинних нормативних вимог, щодо застосування норм техніки безпеки і охорони здоров'я на робочому місці, визначаючи для кожного з них вигляд, якого вони набирають в середовищі підприємства.

Важливо відзначити, що перерозподіл відповідальності (в тому числі і кримінальної) здійснюється згідно ролі, яку виконує суб'єкт всередині організаційної ієрархії: зобов'язання забезпечення безпеки визнаються в порядку убавання починаючи від Роботодавця та Керівника, до Відповідального за безпеку і, нарешті, власне самого Працівника.

Роботодавець

Першою ознакою запровадженою законодавчими декретами Європейського Союзу є центральність

особи Роботодавця. figura del datore di lavoro. Ця концепція не є абсолютно новою в тому сенсі, що ще до Законодавчого Декрету 626/94, в ієрархії суб'єктів зобов'язаних застосовувати правила техніки безпеки, Роботодавець займав центральне місце і в цьому сенсі його позиція залишилася незмінною. Центральна роль Роботодавця в Законодавчих Декретах 626/94 і 81/08 являє собою більш сформульоване юридичне поняття, в тому сенсі, що від Роботодавця не вимагається реалізувати випадкові заходи профілактики, але він повинен прийняти організаційну і управлінську мережу, котра стає обов'язковою і відсутність якої карається в кримінальному порядку.

Роботодавець не може делегувати такі завдання (ст. 17):

- проведення оцінки усіх ризиків з наступною розробкою документу передбаченого ст. 28 (див. Главу 2);
- призначення відповідального щодо здійснення заходів профілактики та захисту від ризиків.

Відповідальний
за безпеку

Працівник

присвоєних їй в ієрархічній і функціональній структурі організації (підприємства), виконує вказівки Роботодавця та організовує роботу, наглядаючи за нею».

Відповідальний за профілактику та захист

Ст. 2, п. 1, буква «е» Законодавчого Декрету 81/08

«Особа, котра з причини професійної компетенції та в межах ієрархічної і функціональної влади характерній зайнятій посаді, курирує роботу та забезпечує виконання отриманих від керівництва наказів, перевіряючи належне їх виконання робітниками, застосовуючи ініціативу».

Відповідальний служби попередження і захисту

Ст. 2, п. 1, буква «f»

Законодавчого Декрету 81/08

«Особа, що володіє здібностями і відповідає професійним вимогам зазначених в статті 32, здійснює координування діяльності з профілактики та захисту від професійних ризиків на робочому місці».

Співробітник служби попередження і захисту

Ст. 2, п. 1, буква «g»

Законодавчого Декрету 81/08

«Особа, що володіє здібностями і відповідає професійним вимогам зазначених в ст.32, приймає участь в діяльності з профілактики та захисту від професійних ризиків на робочому місці».

Компетентний лікар на підприємстві

Ст. 2, п.1, буква «h»
Законодавчого Декрету 81/08
"лікар, що володіє відповідною освітою та відповідає вимогам професійної підготовки, згідно ст. 38, котрий співпрацює, як передбачено в пункті 1 ст. 29, з Роботодавцем з метою оцінки ризиків і призначається здійснювати спостереження за станом здоров'я і всі інші завдання передбачені цим документом».

Працівник

Ст. 2, п. 1, буква «а»
Законодавчого Декрету 81/08
«Особа, котра незалежно від тип контракту, працює в організації (на підприємстві) Роботодавця, з або без заробітної плати, також з метою отримати практичні навички, освоїти мистецтво чи професією, за винятком домашніх працівників.
До працівників прирівнюється: соціальний працівник асоціацій і кооперативів, також фактичні працівники, що здійснюють свою робочу діяльність від імені асоціації; член асоціації згідно ст. 2549 та наступних Цивільного кодексу; особа, що проходить професійну підготовку та профорієнтацію згідно ст. 18 Закону від 24 червня 1997, №196, і щодо яких згідно положень регіональних нормативних актів, сприяють організації чергування між навчання і роботою або для полегшення вибору професії

Зобов'язання передбачені для Роботодавця Законодавчим Декретом 81/08, є тими ж самими що, у разі делегування функції, можуть перейти на Керівника, за винятком відносини зі службою попередження і захисту та відносин з Компетентним Лікарем.

Важливо підкреслити, що делегування обов'язків ні в якому разі не виключає обов'язок нагляду, зі сторони Роботодавця, для забезпечення належного їх виконання. Зобов'язання Роботодавця, передбачені законодавством викладені у статті 18 81/08.

Керівник

Кваліфікація керівника характеризується набранням повноважень щодо прийняття рішень і представлення інтересів підприємства, котрі здатні впливати на розвиток і життя цілого підприємства (компанії) або його частини.

Керівник наділений повноваженнями приймати оперативні рішення і визначати напрямки діяльності підприємства в цілому або його частини, дотримуючись настанов загального і стратегічного характеру Роботодавця. Термін «Керівник»

в сфері захисту не означає, формальну кваліфікація, але функцію.

Законодавчий Декрет №. 81/08 вимагає, щоб Роботодавець використовував в найефективніший спосіб ресурси підприємства в цілях організувати систему попередження, і в той же час схвалювати розвиток відповідних професійних знань серед залучених сторін.

Відповідальний за безпеку

Відповідальний за безпеку наділений повноваженнями проводити нагляд та контроль над групою йому підпорядкованих працівників (функціонально), наділений також повноваженнями керівництва ними, але в свою чергу відповідно до настанов Керівників (наприклад, головний клерк, виконроб, начальник відділу, головний офіс, і т.д.).

Завданням Відповідального за безпеку є наглядати за тим, щоб роботи виконувались на основі програми, а також проводилися в умовах безпеки, відповідно до заходів техніки безпеки, прийнятих вищестоящими, розроблених ними положень і дотримання правил загальної розсудливості, старанності і майстерності, вимагаючи також щоб працівники дотримувалися правил техніки безпеки та використовували

через пряме пізнання світу роботи; студенти навчальних закладів і університетів та учасники курсів професійної підготовки, котрі в процесі навчання використовують лабораторії, виробниче обладнання, хімічні реактиви, фізичні прилади та біологічні матеріали, в тому числі комп'ютерне обладнання в межах періодів, на протязі яких студент фактично застосовує обладнання або лабораторії; волонтери пожежної служби і цивільного захисту (Corpo nazionale dei vigili del fuoco e della protezione civile); працівники згідно Законодавчих Декрету від 1 грудня 1997 року, №. 468, із внесеними змінами.

Співробітники протипожежного обслуговування

Стаття 6 нового Декрету передбачає, що «за підсумками оцінки ризиків виникнення пожежної небезпеки та на основі плану дій на випадок надзвичайної ситуації, Роботодавець визначає працівників відповідальних за реалізацію протипожежних заходів, ліквідацію пожежі та управління в умовах надзвичайної ситуації, надалі так званих "співробітників протипожежного обслуговування", у відповідності до ст. 18, п. 1, буква «b» Законодавчого Декрету 81/2008, або теж саме у випадках, передбачених у ст. 34 вищезгаданого нормативного документу».

засоби індивідуального захисту, якщо це передбачено, перевіряючи їх справність перед використанням.

Кваліфікація Відповідального за безпеку автоматично визначається виходячи із конкретних завдань здійснюваних ним, відповідно до внутрішнього розподілу. Зобов'язання, передбачені законодавством для Відповідального за безпеку викладені в ст. 19 Законодавчого Декрету 81/08.

Відповідальний служби попередження і захисту (R.S.P.P.) та Служба попередження і захисту (S.P.P.)

Визначено, якими «відповідними навичками та вміннями» має володіти Відповідальний служби попередження і захисту, який крім цього має володіти сертифікованими знаннями, пройти навчання у відповідності з конкретними програмами і зобов'язаний проходити підвищення кваліфікації кожні п'ять років.

Призначення Відповідального служби попередження і захисту (R.S.P.P.) входить в коло зобов'язань Роботодавця, котрі не можуть бути делеговані. Відповідальний служби попередження і захисту (R.S.P.P.) може бути як внутрішнім працівником, так і зовнішнім (запрошеним), за винятком деяких випадків, фактично він є спеціалізованим консультантом Роботодавця, і по суті його довіреною особою. Окрім володіння відповідними навичками і відповідності професійним вимогам, передбаченим ст. 32, Відповідальний служби попередження і захисту (R.S.P.P.), має бути обізнаним з особливостями виробничої діяльності підприємства, бути комунікабельним і користується повагою зі сторони працівників (ст. 50, пункт 1, буква «с»). Служба попередження і захисту (S.P.P.) – це сукупність людей, систем і внутрішніх засобів підприємства, діяльність яких спрямована на організацію і забезпечення профілактики та захисту працівників від професійної шкідливості, в силу вищевикладеного, в особливий спосіб створена у вигляді єдиної структури, взмозі підтримувати різних Роботодавців. Завдання, покладені в законодавчому порядку на Службу попередження і захисту (S.P.P.) передбачені ст. 33 Законодавчого Декрету 81/08.

Компетентний лікар на підприємстві

Компетентний лікар на підприємстві повинен бути призначений тільки у випадках, коли законодавчо призначене обов'язкове спостереження за станом здоров'я працівників, передбачене ст. 41 Законодавчого Декрету 81/08, стосовно осіб, що здійснюючи свою трудову діяльність піддається певному ризику для їх здоров'я і коли загалом, характерні безперервність і повторення діяльність протягом довгого часу в небезпечних умовах.

Власне основним завданням компетентного лікаря на підприємстві є щоденний контроль за працівниками, котрі піддаються ризику здоров'я, а не тільки надання першої медичної допомоги та виявлення ризиків здоров'ю працівників (як його компетенція) у кожному з видів трудової діяльності на підприємстві. Зобов'язання компетентного лікаря, передбачені в законодавчому порядку у ст. 25 Законодавчого Декрету 81/08.

Представник працівників для забезпечення безпеки (R.L.S.)

З моменту прийняття Законодавчого Декрету 626/94, введення фігури представника працівників для забезпечення безпеки (R.L.S.), був одним з ключових пунктів нової концепції системи управління безпекою, на основі розуміння і розділення власне самими працівниками цілей та володіння засобами для досягнення відповідності робочих місць вимогам і стандартам техніки безпеки та охорони здоров'я. Законодавчий Декрет 81/08 ввів у дію підсилення фігури представника працівників для забезпечення безпеки, щодо прерогатив, котрі він може виконувати. Представник працівників для забезпечення безпеки (R.L.S.) представляє потреби працівників щодо безпеки та гігієни праці на робочих місцях у відповідних органах законодавчої влади, в тому числі на періодичних зустрічах.

Повноваження, делеговані законодавчою владою представнику працівників для забезпечення безпеки (R.L.S.) подаються в статті 50 Законодавчого декрету 81/08.

Працівник

Працівник є основним співрозмовником серед суб'єктів відповідальних за забезпечення безпеки, визначених законом і справді принциповим нововведенням є те, що працівник не вважається більше пасивним в організації техніки безпеки на робочому місці, тобто таким, котрого повинні захищати, але

тепер виконує активну роль в захисті свого здоров'я та інших співпрацівників.

Проте за Роботодавцем і Керівниками залишається зобов'язання надавати необхідну інформацію, проводити навчання і через представників, обраних чи призначених консультувати працівників щодо організації техніки безпеки на робочих місцях, у випадках передбачених законодавством.

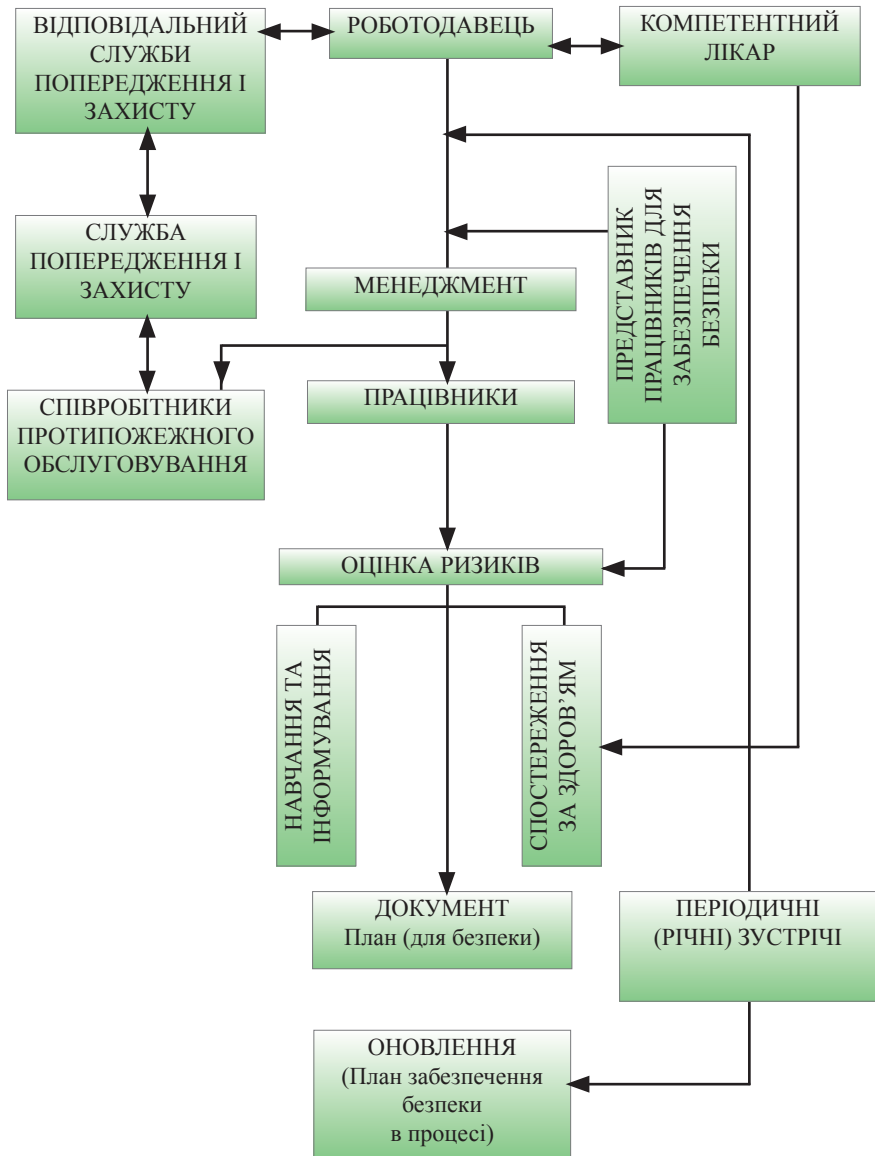
Роботодавець має забезпечити працівників належними засобами захисту. Кожен працівник повинні дбати про власну безпеку та здоров'я, а також і інших осіб, які перебувають на його робочому місці, які можуть зазнати наслідків їх дій чи бездіяльності. З іншого боку, працівник є зобов'язаним поважати і дотримуватись чітких правил, згідно ст. 20 Законодавчого Декрету 81/08, котра власне присвячена зобов'язаннями працівників, на які ми посилаємося.

Співробітники протипожежного обслуговування

Співробітники протипожежного обслуговування, як правило, є працівниками підприємства, котрі пройшли курси спеціальної підготовки і зобов'язані періодично проходити перепідготовку згідно ст. 7 нового Декрету, здійснюють протипожежний нагляд і вживають першочергових заходів, щодо ліквідації надзвичайних ситуацій до прибуття рятувальників. На відміну від інших суб'єктів, вище перелічених, співробітники протипожежного обслуговування по-

Система безпеки на підприємстві

винні обов'язково бути присутніми під час виробничої діяльності, і зокрема в умовах підвищеного ризику для працівників і інших людей присутніх на робочому місці.

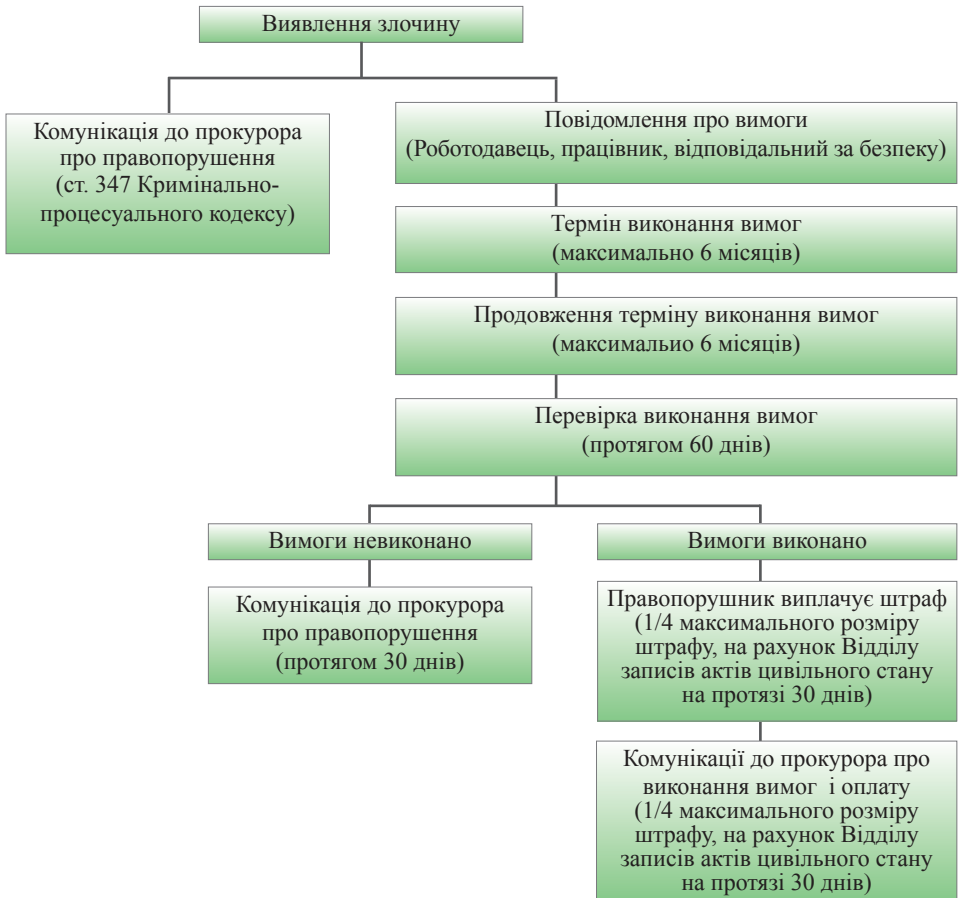
1.3 Санкції

У випадку виявлення порушень техніки безпеки і охорони здоров'я на робочому місці (наприклад: відсутність співробітників протипожежного обслуговування або відсутність знаків пожежної безпеки) органи нагляду (наприклад Пожежна служба) передає вимоги усунути виявлені порушення і, в той же час, повідомляє про правопорушення відповідні органи правосуддя. У випадку, коли правопорушник виконує вимоги в встановлений законом термін, злочин вважається таким, що вичерпав себе. Дійсно, в цьому випадку законодавство (Законодавчий декрет 758/94) передбачає можливість відмінити злочин, але власник підприємства, тобто Роботодавець зобов'язаний заплатити штраф, як відшкодування, сума якого дорівнює одній четвертій частині від максимального значення, встановленого законодавством за відповідний вид порушення. Ця концепція була також включена в Законодавчий Декрет 81/08.

1.4 Стаття 301 про застосування положень передбачених статтею 20 і наступними статтями Законодавчого Декрету 19 грудня 1994 № 758

«Покарання за порушення у сфері гігієни, охорони здоров'я та техніки безпеки на робочих місцях передбачені цим Законом, а також іншими положеннями, що мають силу закону, за які передбачене альтернативне покарання у вигляді арешту або у вигляді тільки стягнень, застосовуються положення, котре передбачає відміну і часткове погашення злочину, згідно статті 20 і наступні Законодавчого декрету від 19 грудня 1994, №. 758». У наведеній нижче таблиці показана схема з процедурами часткового погашення щодо штрафів за правопорушення у сфері охорони здоров'я і техніки безпеки на робочому місці.

Процес часткового погашення злочину

Механізм відміни злочину не застосовується до умисних злочинів, які викликали тяжкі наслідки передбачені Законодавчим Декретом 81/08:

- Вбивство (ст. 589, буква «с»);
- Нанесення тілесних ушкоджень (ст. 590, буква «с»).

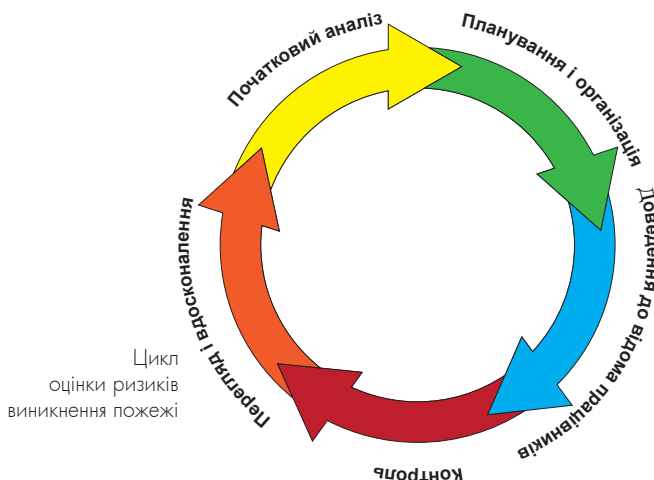
2. Оцінка ризику виникнення пожежі

Серед різних вимог по відношенню до Роботодавця, одна з основних стосується зобов'язання скласти Документ оцінки ризику виникнення пожежі і безпеки на робочому місці, виходячи з якого забезпечити систему заходів спрямованих на зниження ризику.

2.1 Що таке оцінка ризику виникнення пожежі

Оцінка ризику виникнення пожежі являє собою чергування процесів планування, реалізації, контролю та перегляду ризиків виникнення пожежі.

Цей процес дозволяє роботодавцю прийняти насправді

необхідні заходи для гарантування безпеки працівників та інших людей присутніх на робочих місцях, в тому числі:

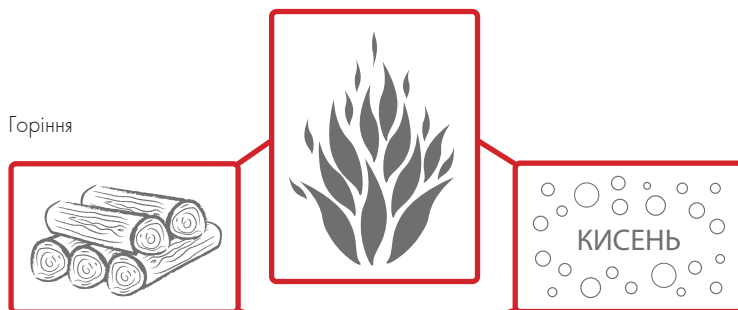
- заходи запобігання ризику виникнення пожежі;
- інформування працівників і інших присутніх людей на робочих місцях;
- навчання і підготовка працівників;
- технічні та організаційні заходи, спрямовані на те, щоб запровадити необхідні нововведення.

Оцінка пожежного ризику виникнення пожежі тісно пов'язана з видом діяльності і матеріалами, які використовуються або знаходяться на зберіганні; типами обладнання і устаткування, включаючи меблі, конструкційні характеристики робочого місця та видами матеріалів оздоблення. Тому зрозуміло, що для того, щоб оцінити ризик виникнення пожежі, необхідно попередньо проаналізувати фактори, які характеризують процес займання.

Займання являє собою складне явище, яке відбувається за участю різних видів палива, в різних умовах навколишнього середовища.

Процес займання, котрий поширюється в випадковий спосіб вважається пожежею.

Пожежа, це ненавмисне і неконтрольоване горіння, котре виникає і, якщо його не зупинити, розвивається за наявності однієї або декількох горючих речовин (палива), окислювача, який бере участь в займанні (наприклад, кисню, що міститься в повітрі) і джерела запалювання (джерела енергії, яке активує процес горіння).

Кожне місце, де знаходяться вище перелічені складові, за наявності яких може статися пожежа, є потенційно **пожежонебезпечним**. В основному, на робочих місцях можна відзначити наявність матеріалів, обладнання і виробничої діяльності, котрі забезпечують усі необхідні елементи для займання (горіння і пожежі).

Проте для того, щоб оцінити на певному робочому місці (наприклад: готель, ресторан, завод і т.д.), з якою ймовірністю можливе виникнення пожежі, які пошкодження може вона спричинити, і як можна запобігти її виникненню та яких заходів необхідно вжити, щоб її ліквідувати, необхідно провести оцінку потенційних ризиків займання і виникнення пожежі для кожного конкретного робочого місця.

Довідка

Горіння та його продукти

Горіння – це складна хімічна реакція окиснення, в якій паливо як речовина, що піддається окисненню, вступає в реакцію з окисниками, вивільняючи енергію, майже завжди у вигляді тепла. Реакція починається тоді, коли з'являється необхідна для займання енергія. Молекули реагентів починають стикатися між собою. Атоми палива та окисника реагують доки зіткнення не набере достатньої сили. Реакція горіння є екзотермічною реакцією, тобто такою, що виділяє тепло. Справді, реагенти мають більше енергії ніж продукти реакції, різниця енергій між реагентами і продуктами реакції є власне тепло, яке виділяється в результаті реакції. Під час

згоряння виділяються продукти згоряння, які несуть небезпеку для здоров'я людини. Тепло, що виділяється під час горіння створює підвищення температури і випромінювання енергії. Тому зони реакції горіння світяться. Полум'я утворене випромінюванням світла

в результаті горіння газів, які розвиваються в результаті пожежі. Горіння завжди супроводжується утворенням диму; часто у великих кількостях, що знижує видимість перешкоджаючи діяльності рятувальників і рятування людей. Дим складається з дрібних твердих частинок (аерозолів), рідких частинок (туман або конденсовані пари), що утворюються при згорянні, розсіяних у повітрі.

Тверді частинки диму утворені незгорілими речовинами, такими як смоли і попіл, надають диму чорного кольору. Рідкі частинки, утворені водяною парою, котра виділилась конденсувалась під час горіння вологого палива, але особливо від спалювання водню. Охолоджуючись нижче 100°C у димі конденсується вода з пари і він набуває білого кольору. Газ, що утворюється в процесі горіння містить продукти згоряння, які залишаються в газоподібному стані навіть коли дим охолоджується до температури атмосфери (15°C). Виділення газу залежить від виду палива, від відсотку кисню в зоні горіння і максимальної температури пожежі.

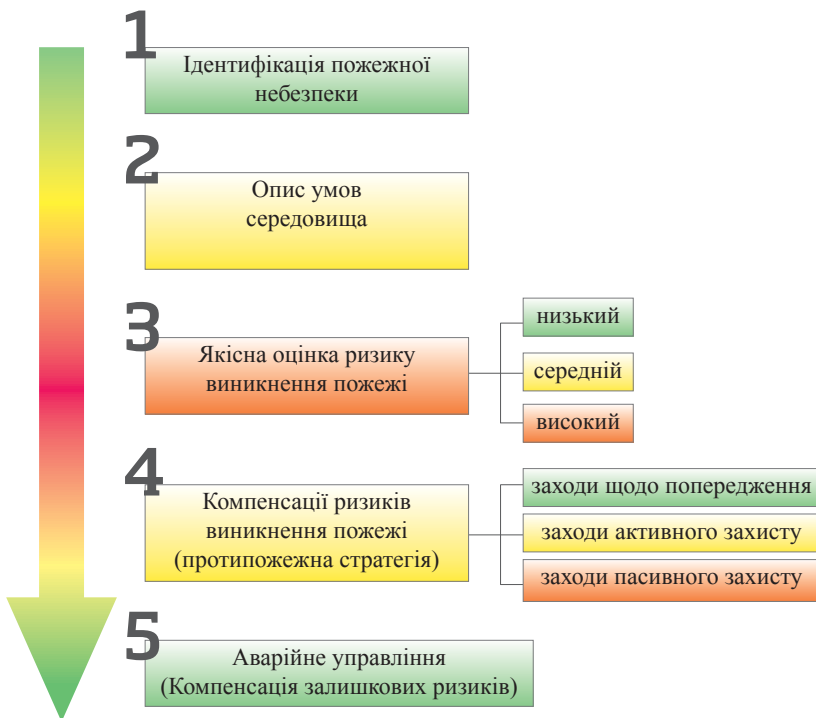

ГОРІННЯ

2.2. Як проводиться оцінка ризику виникнення пожежі

Оцінка **ризик**у **виникнення** **пожежі** дозволяє визначити тенденцію до виникнення пожежі в кожному робочому місці. Зокрема показує ймовірність настання події і ймовірність можливих шкідливих наслідків для присутніх людей і предметів в разі її настання. Визначення рівня ризику виникнення пожежі дозволяє визначити дії і заходи для зменшення причин займання і та поширення пожежі.

Оцінка ризику здійснюється у кілька етапів, що дозволяє визначити найкращі стратегії протипожежної безпеки, котрі мають бути прийняті на досліджуваному робочому місці.

Етапи проведення оцінки ризику виникнення пожежі

2.3.Класифікація

Визначення пожежної небезпеки (оцінки ризику виникнення пожежі) має здійснюватися шляхом виявлення всіх горючих і вогненебезпечних матеріалів на робочому місці. За фізичним станом, в якому перебувають горючі речовини при кімнатній температурі і тиску можуть бути класифіковані як тверді, рідкі і газоподібні.

Під час проведення оцінки ризику виникнення пожежі необхідно брати до уваги наявність матеріалів, які можуть бути ідентифіковані, як такі, що полегшують швидкий розвиток пожежі, наприклад, у великих кількостях папір, пакувальні матеріали, пластмаси, дерева, фарби, легкозаймисті розчинники та газу і т.д.

Паралельно, повинні бути проаналізовані умови середовища, які характеризують пожежну небезпеку робочого місця. На робочому місці, також можуть знаходитись джерела займання і джерела тепла, які є потенційними причинами пожежі і подальшого її поширення. Такі джерела, в деяких випадках, можуть бути безпосередньо ідентифіковані, або ж в інших випадках, можуть бути результатом механічних або електричних дефектів.

В процесі оцінки ризиків повинні бути визначені також джерела тепла, які можуть викликати займання горючих матеріалів (наприклад, використання відкритого вогню, тертя, машини та обладнання, котрі встановлені або використовуються не відповідно до належних стандартів, або процес роботи, під час яких присутнє полум'я або іскри (різка, шліфування, зварювання).

Нарешті, в процесі оцінки ризиків повинні бути визначені працівники та інші особи, які мають відношення до відповідного ризику. У ситуаціях, коли не можливо виділити конкретних осіб (наприклад на маленьких робочих місцях), потрібно дотримуватись основних критерій спрямованих на забезпечення відповідної пожежної безпеки. Але це не слід забувати конкретні випадки, в яких люди можуть бути не в

зможі швидко реагувати у разі виникнення пожежі, оскільки не знатимуть умов середовища, яке відвідують іноді (як глядачі під час вистави), або тому що зайняті в діяльності, яка знижує сприйняття події (наприклад, час відпочинку в житлових будинках), або, нарешті, у зв'язку із заниженим рівнем сприйняття (діти та інваліди).

На закінчення проведеного аналізу якісна оцінка досліджених елементів дозволить прокласифікувати як робоче місце вцілому, так і його частини, відповідно до рівня ризику настання пожежі: низький, середній, високий.

Додаток

Види палива

Тверді види палива широко використовуються, а тому часто в значній мірі присутні на робочих місцях. Найважливішим серед видів твердого палива природного походження, яке саме і його похідні широко використовується є деревина. Температура займання деревини коливається близько 250 ° С, що робить деревину легкозаймистим матеріалом, котрий і разі займання, легко згорає поширюючи пожежу. Ще одним фактором, що впливає на розвиток пожежі є фрагментація палива (як твердого, так і рідкого), котре розділене на дрібні частинки покращує його змішування з повітрям (окисником), збільшуючи швидкість горіння (наприклад, поліно горить повільніше, ніж той же обсяг деревини у вигляді тирси).

При оцінці ризиків виникнення пожежі у результаті займання твердого палива, необхідно брати до уваги цю особливість, тому що не тільки природа, але й розмір матеріалів впливає на визначення рівня пожежної.

Рідке паливо може бути як природного, так і штучного походження. Серед природних виділяють похідні нафти (бензин, алкоголь, масла і т.д.), котрі на сьогоднішній день є найбільш часто використовуваними в порівнянні із видами рідкого палива штучного походження. Також і для цих видів палива займання і горіння розвивається тільки за умов одночасної наявності палива, окиснювача і енергії активації (температури займання). Займання рідин відбувається при змішуванні парів рідкого палива з киснем в повітрі у концентрації в діапазоні займистості відповідної паливної речовини. Діапазон займистості виражає співвідношення між паливом і окислювачем, при якому суміш горить. Діапазон займання визначається в межах від верхньої і нижньої межі займистості, які розрізняються для кожної речовини окремо. Параметри для оцінки пожежної небезпеки легкозаймистих рідин пов'язані з діапазоном і температурою займання. Низькі показники температури займання вказують на підвищену пожежну небезпеку палива:

- температура нижче -20°C вказує, що речовина є вибухонебезпечною (наприклад, бензин чи спирт);
- температура між 21°C і 65°C вказує речовину, що може вибухнути тільки при нагріванні;
- температура вище 65°C характеризують нормальне паливо (дизельне паливо, мазут і мастильні матеріали).

Серед **газоподібних видів палива** природного походження, найбільш поширеними є газоподібні вуглеводні: метан, етан, пропан і бутан (перший є газом, котрий зберігається в газових балонах або в зовнішніх цистернах і складається з пропану і бутан, які якщо правильно змішати утворюють СНГ). Горючі гази як правило, дуже чисті, змішані з повітрям (а, отже, з киснем) згорають не виділяючи речовин і диму.

Залежно від рівня ризику виникнення пожежі визначаються заходи щодо запобігання їх виникнення і протипожежного захисту, котрі найбільш підходять для компенсації ідентифікованого ризику (дивись глави 3 і 4), що дозволяє зменшити наявний ризик до прийнятного для даного робочого місця рівня.

Але, навіть визначаючи кращу стратегію попередження виникнення пожежі, ризик не може бути скасованим; завжди залишається частина можливого ризику виникнення пожежі, який повинне бути компенсований відповідними заходами передбаченими для управління в разі надзвичайної ситуації (Дивись главу 6).

Слід зазначити, що, як уже згадувалося в розділі 1, оцінка ризиків і, як наслідок, розробка Документа відносяться до зобов'язань, що не можуть бути делегованими Роботодавцем і тільки він несе повну відповідальність.

Довідка

Робочі місця з низьким ризиком виникнення пожежі: робочі місця або їх частини, де наявні речовини з низьким рівнем займистості і де умови облаштування і виробництва мають малі шанси призвести до розвитку причин пожежі і в яких, у випадку пожежі, ймовірність її поширення також можна вважати обмеженою.

Робочі місця з середнім ризиком виникнення пожежі: робочі місця або їх частини, де наявні горючі речовини і де умови облаштування і виробництва, є такими, що можуть сприяти розвитку пожежі, але в якому, у випадку пожежі, ймовірність її поширення є обмеженою.

Робочі місця з високим ризиком виникнення пожежі: робочі місця або їх частини, де наявні горючі речовини і де умови облаштування і виробництва, дають значні шанси на розвиток пожежі і вже в її початковій фазі є сильні шанси поширення полум'я, або такі, які не можуть бути класифіковані як місця з низькою або середньою пожежною небезпекою.

2.4 Впровадження і дотримання заходів попередження виникнення пожеж

Виконання споруд призначених для використання в різних сферах (готелі, театри, універмаги, спортивні центри, клуби і т.д.) передбачає отримання серед різних дозволів, також дозволу, який засвідчує відсутність фактів порушення правил пожежної безпеки. Повноваження видавати такі дозволи належить Управлінню пожежної охорони (Vigili del Fuoco), які здійснюючи відомчий контроль, шляхом проведення контролю проектів і перевірки відповідності нормам пожежної безпеки готових об'єктів. У 2011 році Декретом Президента Республіки № 151, визначено список видів діяльності, що підлягають обов'язковій сертифікації з пожежної безпеки і проведенню процедур пожежної безпеки. Господарська діяльність, що відлягає сертифікації ділиться на три категорії «А», «В», і «С», з урахуванням положень пожежної профілактики, що в основному залежить від розміру споруди, сфери діяльності (цивільні будівлі, гаражі, фабрики, місця масового відпочинку тощо), наявністю технічних вимог і потреб в захисті громадської безпеки.

Види господарських діяльностей і процедури попередження виникнення пожежі

«А» Господарська діяльність, для якої передбачено відповідний «технічний регламент для профілактики виникнення пожежі» і, яка характеризується обмеженим рівнем складності, котрий залежить від насиченості робочої діяльності, скупченості і кількості використовуваного матеріалу;

«В» Господарська діяльність схожа технологічно з діяльністю категорії А, але котра характеризується більш високим рівнем складності, ця діяльність позбавлена конкретного технічного регулювання, але за рівнем складності є нижчою від рівня, котрий передбачається параметрами для «найвищої» категорії;

«С» До цієї категорії відносяться діяльність з високим рівнем складності, незалежно від наявності “технічного регулювання”.

У таблиці 1, наприкінці цієї глави, показано деякі найбільш поширені види господарської діяльності по категоріях «А», «В», і «С». Перед початком будь-якого виду господарської діяльності («А», «В», і «С») необхідно подати до місцевого Департаменту пожежної охорони (Comando provinciale dei Vigili del Fuoco) сертифіковане повідомлення про початок діяльності (SCIA), що супроводжується необхідною документацією (цю документацію можна завантажити з сайту www.vigilfuoco.it). Для видів діяльності, котрі відносяться до категорій «А», «В», місцева команда пожежної охорони на протязі шістдесяти днів з моменту отримання заяви проводить контроль дотримання вимог, встановлених законодавством щодо профілактики виникнення пожежі і протипожежної безпеки.

Юридичні та приватні особи, відповідальні за види діяльності, що відноситься до категорій «В», і «С», зобов’язані замовити місцевому Департаменту пожежної охорони (Comando provinciale dei Vigili del Fuoco), провести оцінку проекту для нових устаткування або будівельних робіт та модифікації вже існуючих (які вплинуть на існуючі умови безпеки). Департамент пожежної охорони вивчаючи проект має право

на протязі тридцяти днів просити додаткову документацію. На протязі шістдесяти днів з дати подання повного комплекту документації, Управління визначає відповідність проекту нормативним та технічним критеріям запобігання виникнення пожеж. У разі позитивного висновку проект може бути реалізованим, після завершення будівництва чи монтажу подається SCIA.

Для видів діяльності, що відносяться до категорії В, Департамент пожежної охорони, на протязі шістдесяти днів, проводить перевірки для з'ясування виконання вимог правил профілактики виникнення пожежі, і наявність техніки пожежної безпеки. У ті ж терміни, в разі відсутності забезпечення встановлених вимог і умов для здійснення заходів передбачених нормами пожежної безпеки, Департамент вживає заходів спрямованих на заборону продовження діяльності і зобов'язує усунути факторів можливих шкідливих наслідків.

У разі позитивних висновків, на протязі п'ятнадцяти днів з дати проведення технічного огляду діяльності Департаментом, видає Сертифікат пожежної безпеки (C.P.I.).

Юридичні та приватні особи, відповідальні за здійснення діяльностей, що відносяться до категорій «А», «В», і «С», зобов'язані кожні п'ять років відсилати Департаменту, запит періодичного поновлення відповідності вимогам пожежної безпеки, заявивши про відсутність змін в умовах пожежної безпеки.

Довідка

Сертифіковане повідомлення про початок діяльності (SCIA) обов'язково містить: ім'я і адресу заявника, або, якщо заявником виступає організація або підприємство, його юридичного представника; вид діяльності, що вважається основною і інші види діяльності, які вважаються вторинними, об'єкт звітності; заявка про дотримання вимог пов'язаних з виконанням передбаченої діяльності чинним законодавством. Звітність повинна включати: а) письмове свідчення інженера під присягою, що засвідчує відповідність діяльності вимогам профілактики виникнення пожеж та пожежної безпеки, включаючи сертифікати і заяви, передбачені законодавство (d.m. від 7 серпня 2012 року).

Приклади господарської діяльності, що підлягають процедурі пожежної профілактики, витяг з Додатка І до Законодавчого Декрету 151/11

Класифікація діяльності для цілей запобігання пожеж (DPR 1 серпня 2011, 151)	№	КАТЕГОРІЇ		
		А	Б	В
Групи для виробництва електричної енергії з двигунами внутрішнього згорання і обладнання ТЕЦ повна потужність більше 25 кВт	49	до 350 кВт	більше 350 кВт і до 700 кВт	більше 700 кВт
Громадські місця та розважальні центри загалом, спортивні центри, тренажерні зали, як державного так і приватного секторів, ємністю більше 100 чоловік, або загальною площею приміщення більше 200 м.кв.	65		до 200 чоловік	більше 100 чоловік
Готелі, пансіонати, санаторії, курорти, готелі, туристичні резиденції - готелі, студентські гуртожитки, туристичні села, агротуризм, молодіжні хостели, bed and breakfast, гуртожитки, будинки для відпочинку, котрі налічують більш ніж 25 місць.	66	до 50 місць	Туристичні об'єкти розміщені під відкритим небом (кемпінг, туристичні села і т.д.).	більше 100 місць
Заклади освіти різного виду, ступеня і типу, коледжі, академії з чисельністю більш ніж 100 осіб; дошкільні заклади освіти з чисельністю більш ніж 30 осіб.	67	до 150 осіб	Більше 150 осіб і до 300 осіб; дошкільні заклади освіти	Більше 300 осіб
Приміщення, які використовуються для виставок та / або для оптової або роздрібної торгівлі, ярмарки та виставкові центри загальною площею більше 400 м. кв., включно з службовими і складськими приміщеннями, за виключенням тимчасових подій, будь-якого характеру, що відбувається в приміщенні або під відкритим небом, відкритих для громадськості.	69	до 600 м. кв.	більше 600 м. кв. і до 1500 м. кв.	більше 1500 м. кв.
Складські приміщення загальною площею більше 1000 м. кв., в яких кількість товарів та горючих матеріалів перевищує в цілому 5000 кг.	70		до 3000 м. кв.	більше 3000 м. кв.
Підприємства та офіси з більш ніж 300 людей, присутніх	71	до 500 чоловік	Більше 500 чоловік і до 800 чоловік	Більше 800 чоловік
Обладнання для виробництва тепла з використанням твердих, рідких або газоподібних видів палива потужністю вище 116 кВт.	74	до 350 кВт	більше 350 кВт і до 700 кВт	більше 700 кВт
Гаражі та багатоповерхові автостоянки і автоматичні паркінги під накриттям площею більше 300 м. кв.	75	до 1000 м. кв.	більше 1000 м. кв. і до 3000 м. кв.	більше 3000 м. кв.
Будинки для цивільного використання з висотою вище 24 м	77	до 32 м	більше 32 м і вище до 54 м	більше 54 м

ПРИМІТКИ

Небезпека пожежі: це властивість або здатність деяких матеріалів або обладнання, також методології та практики роботи або використання умов роботи, які мають потенціал спричинити виникнення пожежі.

Ризик виникнення пожежі: це ймовірність досягнення потенційного рівня виникнення пожежі і виявлення наслідків пожежі у присутніх в зоні горіння осіб.

Оцінка ризиків виникнення пожежі: процес оцінки ризиків виникнення пожежі наявні в середовищі, в якому працівники здійснюють свою трудову діяльність, спрямований на виявлення відповідних заходів профілактика та протипожежного захисту, а також розробити програми заходів, щодо забезпечення покращення рівня безпеки.

Температура займання: це мінімальна температура, при якій тверда речовина починає горіти без застосування тепла.

Температура спалаху: це найнижча температура, при якій рідке паливо починає виділяти пари достатні для утворення суміші з повітрям, яка спалахує і горить.

Діапазон запалювання (вибуховості): обмежується областю між нижньою і верхньою межею спалаху, котра виражається відсотком часток палива наявного в суміші з повітрям. Нижня межа спалаху відображає мінімальну концентрацію палива в повітряно-паливній суміші, яка дозволяє останній, якщо спрацює, реагувати породжуючи полум'я, яке може поширитись на всю суміш. Верхня межа займистості (спалаху) являє собою максимальну концентрацію палива, яка за умов присутності окиснювача, тобто повітря є недостатньою для займання і поширення горіння на всю суміш.

3. Як зменшити ризик виникнення пожежі?

3.1 Заходи профілактики та пожежного захисту

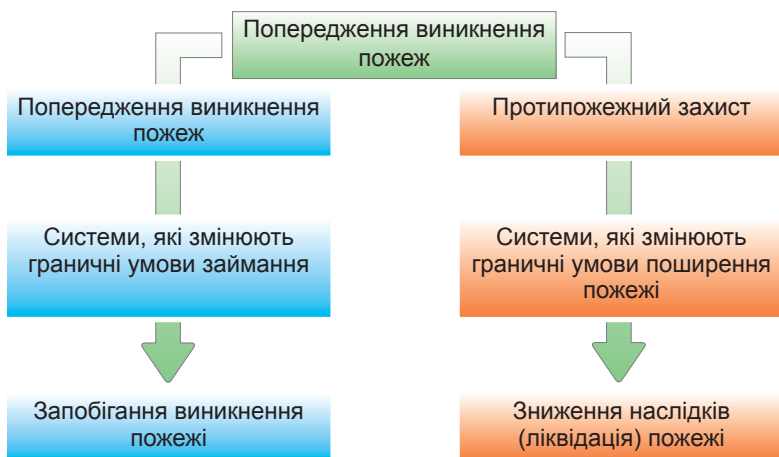
Роботодавець, після проведення оцінки ризиків виникнення пожежі та визначення пожежонебезпечних ситуацій, повинен вжити заходів щодо забезпечення безпеки, які можуть компенсувати ризик виникнення пожежі.

Необхідно мати на увазі те, що ризик виникнення пожежі ніколи не може бути рівним нулю. Завжди буде залишковий ризик, але необхідно вживати усіх заходів пожежної безпеки з метою доведення ризику до прийняттого рівня.

Пожежонебезпечна ситуація на робочому місці:
хаотичне розташування предметів;
захаращені проходи;
розташування електричних кабелів на проходах;
відсутні таблички про заборону куріння і використовується техніка без маркування CE

Зниження пожежної небезпеки може бути досягнуто шляхом вжиття попереджувальних заходів, спрямованих на зниження ймовірності виникнення пожежі та вжиття захисних заходів, спрямованих на пом'якшення наслідків пожежі.

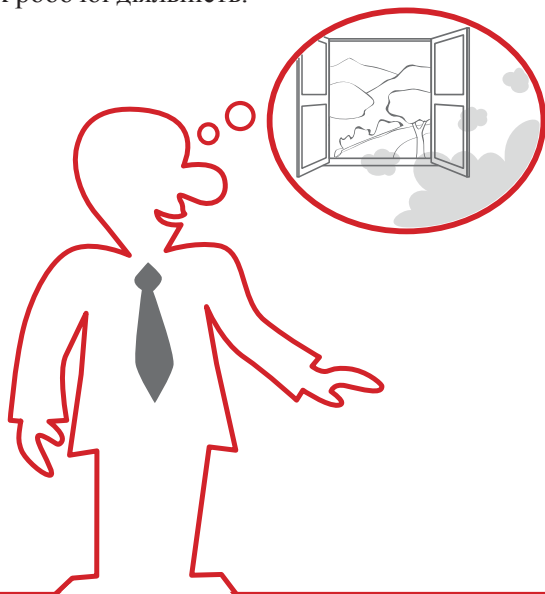
Ситуація на робочому місці із дотриманням оптимальних заходів пожежної безпеки: порядок на робочому місці; кабелі прибрано з проходів; є таблички про заборону куріння; використовується техніка з маркуванням СЕ.

3.2 Заходи, спрямовані на зниження ймовірності виникнення пожеж

Заходи спрямовані на зниження ймовірності виникнення пожежі або заходи попередження виникнення пожежі можуть бути вжиті відповідно до критеріїв, перерахованих в додатку II нового Декрету. Йдеться про вжиття заходів технічного характеру, таких як:

- здійснення будівництва з дотриманням стандартів і норм;
- впровадження системи заземлення металевих конструкцій, щоб уникнути утворення електростатичних зарядів;
- встановлення громо- і блискавковідводів;
- провітрювання приміщень в разі виявлення парів, газів або горючого пилу;
- встановлення пристроїв, що запобігають виникненню і поширенню пожеж або вибуху;
- вжиття організаційних заходів:
- дотримання порядку і чистоти;
- підготовка внутрішнього регламенту здійснення контролю заходів безпеки, якого необхідно дотримуватися;
- інформувати і навчати працівників про наявні ризики від час їх робочої діяльності.

Очевидно, перш ніж вживати адекватні заходи попередження виникнення пожежі, необхідно знати найбільш поширені причини і загрози виникнення пожежі та її поширення, які повинні бути під особливим контролем, такі як:

- а) зберігання горючих або легкозаймистих речовин у непридатних для їх належного зберігання місцях і необережне з ними поводження;
- б) накопичення відходів, паперу або іншого паливного матеріалу, де може відбутися самозаймання;
- в) недбалість щодо використання відкритого полум'я та пристроїв, що генерують тепло;
- г) невідповідне прибирання робочих зон і недостатнє усунення відходів діяльності;
- г) використання несправних або належним чином захищених електричних пристроїв;
- д) проведення ремонту або модифікації електричних систем некваліфікованими особами;

- е) наявність електроустаткування під напругою, навіть коли воно не використовується (за винятком, якщо вони не призначені для постійної експлуатації);
- є) неправильне використання обладнання портативного опалення;
- ж) засміченість вентиляційних отворів опалювального обладнання, машин, електрообладнання;
- з) наявність відкритого вогню в заборонених місцях, у тому числі в місцях де заборонене куріння або куріння без використання попільнички;
- и) халатність підприємців або працівників обслуговування;
- і) невідповідна професійна підготовка персоналу, щодо використання вогнебезпечних матеріалів чи обладнання з дотриманням протипожежної техніки безпеки;
- ї) недостатнє технічне обслуговування обладнання.

Зберігання та використання легкозаймистих і горючих речовин

Необхідно слідкувати, щоб кількість горючих або легкозаймистих матеріалів і речовин або таких, використання яких може призвести до утворення вибухонебезпечного середовища було, наскільки це можливо, обмежене у кількості строго необхідній для нормального проведення господарської діяльності і, щоб зберігалися вони подалі від виходів. Горючі речовини, якщо це можливо, повинні бути замінені на менш небезпечні. Зберігання горючих матеріалів повинне бути організоване в ізольованому місці або в приміщенні з вогнестійкими стінами.

Робітники, які працюють з легкозаймистими хімічними речовинами повинні бути достатньо проінформованими та підготовленими, щодо заходів техніки безпеки і повинні їх дотримуватися. Працівники також повинні знати властивості речовин і умов, які можуть

збільшити ризик виникнення пожежі.

Легкозаймисті миючі засоби повинні зберігатися у відповідних шафах або в спеціальних складських приміщеннях. Після застосування такі миючі засоби повинні бути винесені за межі робочого місця до відповідних приміщень у відповідних контейнерах.

Прилади та електрообладнання

Прилади, електрообладнання та їх окремі компоненти повинні бути реалізовані відповідно до технічних умов, які гарантують відповідність нормам і стандартам. Робітники повинні мати інструкції належного використання обладнання та електроустановок. У випадку організації тимчасового постачання електроенергії до устаткування, довжина використовуваного електричного кабелю повинна бути не більша ніж необхідно і бути розміщеною таким чином, щоб уникнути можливого його пошкодження. Ремонт електрообладнання повинен здійснюватися кваліфікованим і компетентним персоналом.

Легко займисті або горючі матеріали або такі, що можуть призвести до утворення вибухонебезпечного середовища не повинні розташовуватися в безпосередній близькості від устаткування, освітлювальних приладів, особливо в місцях, де проводиться декантація (відокремлення рідини від осаду шляхом її зливання) рідин.

Використання джерел тепла

Генератори тепла повинні використовуватись відповідно до інструкцій виробника. Робочі місця, де проводяться зварювальні роботи або газове різання або інші роботи з використанням відкритого полум'я, повинні бути звільнені від горючих матеріалів і захищені від потрапляння іскри. Такі роботи повинні проводитись в приміщеннях обладнаних належною вентиляцією; крім цього необхідно оцінювати зміну передбаченого ризик для цих робіт, в разі їх поєднання з іншими процесами і роботами, що відбуваються в той ж самий час на тому ж самому робочому місці (наприклад побілка, використання горючих речовин).

Вентиляційні витяжки, що використовуються для кухонних плит і печей, а також на виробництвах із застосуванням пил та шліфувальних машин, повинні утримуватися в чистоті, щоб запобігти накопиченню жиру і пилу.

У випадку, якщо є передбачено наявність аварійного запірного клапана для подання палива

він повинен бути в легко доступному місці, позначений відповідною розміткою, і підлягати технічного обслуговування і регулярному контролю.

Переносні прилади для опалення приміщень

Найбільш поширеними причинами виникнення пожеж при використанні переносних опалювальних приладів, як правило є недотримання запобіжних заходів, таких як:

- а) недотримання інструкцій техніки безпеки при використанні або заміні горючих матеріалів;
- б) зберігання горючих матеріалів над нагрівальним пристроєм;
- в) розташування пристроїв нагрівання біля легкозаймистих матеріалів;
- г) халатність у поводженні з обладнанням під час заправки.

Опалювальні прилади повинні відповідати технічним стандартам і повинні використовуватися відповідно до інструкцій виробника.

Наявність курців

Необхідно визначити зони, де куріння може становити небезпеку і розпорядитися про його заборону в цих місцях. Зони відведені для куріння мають бути обладнані попільничками, котрі необхідно регулярно спорожняти. Вміст попільничок не може бути випорожнене в контейнери, виготовлені з легкозаймистих матеріалів, а ні в контейнери, де накопичуються інші відходи. Зони відведені для куріння мають бути обладнані необхідними засобами пожегогасіння на випадок виникнення займання для запобігання початку пожежі.

Куріння не може бути дозволено в приміщеннях і зонах, де зберігаються горючі або легкозаймисті матеріали або такі, що можуть призвести до утворення вибухонебезпечної середовища.

Технічне обслуговування та ремонт

Важливо брати до уваги той факт, що під час проведення технічного обслуговування і ремонту можуть виникати деякі проблеми, котрі впливають на пожежну безпеку, наприклад:

- а) накопичення горючих матеріалів;
- б) перешкоджання евакуаційних шляхів і виходів;
- в) блокування відкриття вогнестійких дверей;
- г) утворення отворів в вогнетривких підлозі або стінах.

Звернути особливу увагу. Перед початком робочого дня необхідно перевірити чи незаблоковані виходи з робочих місць. Наприкінці робочого дня необхідно перевірити наявність засобів пожежної безпеки і що робоче обладнання, легкозаймисті і горючі речовини, розміщені в безпечному місці, а отже немає умов для початку пожежі. Кожне робоче місце або зона, де проводились роботи з вогнем повинні бути перевірені після завершення роботи, щоб переконатися чи немає ніяких запалених матеріалів або вугілля, навіть після завершення робіт (наприклад прокладка бітуму) .

На робочих місцях обладнаних автоматичною пожежною сигналізацією, необхідно вжити відповідних заходів обережності, щоб уникнути помилкових сигналів тривоги під час технічного обслуговування і ремонту. По завершенні робіт сигналізація повинна бути протестована. Особливі запобіжні заходи повинні бути прийняті в обслуговуванні і повторному встановленні електроприладів і систем подачі паливного газу.

Відходи та залишки палива

Відходи палива не повинні зберігатися, навіть тимчасово, вздовж шляхів евакуації (коридори, сходи) або в місцях, де вони можуть контактувати із джерелами займання. Необхідно уникати накопичення відходів виробництва і будь-яких інших відходів, які повинні бути щодня прибрані і зберігатися у відповідних місцях, переважно за межами будівлі.

Зони, котрі не часто відвідуються

Зони, як правило, не часто відвідуються персоналом (підвали, складські приміщення) і, де у випадку виникнення займання може розвинути пожежа не будучи своєчасно виявленою, тому в таких місцях і приміщеннях не можуть зберігатися горючі матеріали і має бути вжито заходів для обмеження доступу не уповноважених осіб.

* ВХІД ЗАБОРОНЕНО

3.3 Заходи, спрямовані на пом'якшення наслідків пожежі

Для того щоб зменшити шкідливі наслідки, викликані пожежею, роботодавець може застосовувати, як свого роду керівництво, деякі структурні і технічні заходи:

- створення системи евакуаційних виходів і шляхів для того, щоб у разі пожежі, гарантувати вихід людей в безпечне місце;
- налагодження ефективної пожежної сигналізації для забезпечення активації систем оповіщення про пожежу

- і заходів її ліквідації;
- забезпечення наявності обладнання й засобів необхідних для гасіння пожеж.

3.3.1 Заходи спрямовані на організацію евакуаційних виходів і шляхів

Система евакуаційних виходів і шляхів повинна забезпечити безпечне виведення людей, без зовнішньої допомоги, у безпечне місце. Щоб визначити, чи система евакуаційних виходів і шляхів є задовільною, слід оцінити:

- число присутніх людей, їх обізнаність з місцем роботи, їх здатність рухатися без сторонньої допомоги;
- приміщення і зони, де можуть знаходитися люди у випадку виникнення пожежі ;
- небезпечні фактори виникнення пожежі присутні на робочому місці ;
- кількість наявних альтернативних шляхів евакуації.

З метою обмеження поширення вогню на евакуаційні виходи і шляхи, також повинні бути розглянуті наступні аспекти:

- наявність отворів на стінах і / або підлогах; Справді, отвори каналів і шахт проходження труб і кабелів на підлогах, стінах і стелях, можуть сприяти швидкому поширенню диму, полум'я і тепла, перешкоджаючи безпечному використанню маршрутів евакуації;
- лакофарбові матеріали, використанні для оздоблення; Швидкість поширення пожежі залежить від лакофарбових матеріалів використаних для оздоблення стін і стелі, властивості яких до займання впливають на можливість безпечного виходу людей.
- сходи та виходи із поверхів розташованих під землею; Сходи та виходи із поверхів розташованих під землею (підвалів) повинні бути сконструйованими таким чином, щоб уникнути потрапляння у них диму і тепла у випадку виникнення пожежі.
- зовнішні сходи; У випадках, якщо маршрут евакуації пе-

Довідка

Роботодавець або відповідальна особа, повинні перевірити перед початком робочого дня чи двері передбачені планом евакуації як виходи або частина евакуаційних маршрутів не закриті на ключ або, якщо вони передбачені для запобігання несанкціонованого проникнення, можуть бути легко відкритими зсередини без використання ключів.

редбачає використання зовнішньої драбини, необхідно переконатися, що конструкція цієї драбини не буде піддаватися впливу відкритого вогню або інших складових пожежі, таких як дим і тепло в місцях, де драбина проходить поблизу віконних і дверних прорізів зовнішніх стін.

Вздовж евакуаційних виходів і шляхів недопустимо встановлення обладнання, яке може становити потенційну небезпеку виник-

нення пожежі або її поширення. Якщо використання вогнестійких дверей встановлених вздовж проходів і виходів обладнаних пристроями автоматичного закривання, викликає труднощі для руху людей, двері можуть підтримуватися у відкритому положенні за допомогою електромагнітних пристроїв, які дозволяють закриття дверей тільки у наступних випадках:

- активація детекторів диму, розміщених в безпосередній близькості до дверей;
- активація системи пожежної сигналізації;
- відсутність джерела живлення до системи пожежної сигналізації;
- застосування ручного управління закривання дверей.

3.3.2 Заходи виявлення пожежі та оповіщення про пожежу (пожежна сигналізація)

Метою пожежної сигналізації є своєчасне виявлення пожежі та оповіщення про пожежу до того, як вона загрожуватиме безпеці людей на робочому місці. У разі одержання сигналу пожежної тривоги необхідно негайно ініціювати процес евакуації людей і вжиття заходів для ліквідації пожежі.

Сигнал тривоги повинен бути достатньо гучним і чутним на всіх робочих місцях і, також, у тих частинах споруд і приміщень, де передбачається тільки тимчасова присутність працівників або

інших людей. Пожежні оповіщувачі обов'язково повинні бути встановлені в місцях, де можуть бути присутні люди з обмеженими можливостями.

У більшості робочих місць може бути достатньо системи пожежної сигналізації з ручним пуском, проте за певних обставин, власне автоматична пожежна сигналізація вважається необхідною для гарантування пожежної безпеки людей. Метою автоматичного виявлення пожежі є власне вчасне попередження людей про необхідність покинути приміщення, поки пожежна ситуація є ще відносно безпечною.

Доцільно встановлювати автоматичні пристрої виявлення пожежі в приміщеннях, котрі не часто відвідуються людьми.

3.3.3 Обладнання й засоби для боротьби з вогнем

Пожежі поділяються на класи, залежно від типу горючих матеріалів, займання яких спричинило її виникнення:

- клас А: тверді матеріали, як правило, природного походження, в результаті згорання якого утворюється вугілля;
- клас В: рідини або зріджені тверді тіла, такі як масло, віск, лак, мастила і жири і т.д.;
- клас С: горючі гази;
- клас D: горючі метали;
- клас F: тваринні або рослинні масла і жири (кулінарні жири).

Визначення класу пожежі полегшує вибір найбільш ефективної вогнегасної речовини, яку найчастіше використовують для гасіння цього типу горючих речовин:

- пожежа класу А: вода, піна і вогнегасний порошок;
- пожежа класу В: піна, вогнегасний порошок і двоокис вуглецю;
- пожежа класу С: вогнегасний порошок і двоокис вуглецю. Першочерговим заходом ліквідації або перешкоджання поширення пожежі класу С є припинення витоку горючого газу, шляхом закриття запірного клапану або блокування витоку. Поширення газової пожежі без вжиття заходів

Додаток

Переносні вогнегасники повинні розміщуватись вздовж маршрутів евакуації, поблизу виходів і поблизу місць найбільш ймовірного виникнення пожежі, переважно кріплячись до стіни і позначатися покажчиками. Гідранти в пожежні шланги повинні розміщуватись у добре видних і вільних для доступу місцях поблизу виходів. Їх розташування по території споруди повинне дозволити досягнення кожної точки на поверхні принаймні струменем. Наявність ручних засобів пожежогасіння бути позначене відповідними покажчиками.

націлених на припинення потоку газу може призвести до вибуху;

- пожежа класу D: перелічені вище вогнегасні речовини, які зазвичай використовуються для пожеж класу А і Б не підходять для пожеж горючих металів (алюміній, магній, калій, натрій і т.д.). Для гасіння таких пожеж повинні бути застосовані спеціальні порошки і задіяний спеціально-підготовлений персонал;

- пожежа класу F: вогнегасної речовини, які застосовуються для гасіння пожеж класу F гасять пожежу, переважно, за допомогою хімічного гальмування швидкості горіння (негативний каталіз).

Технічні засоби і обладнання, які зазвичай використовуються для гасіння пожеж:

- портативні і колісні вогнегасники;
- стаціонарні установки пожежогасіння: ручні і автоматичні.

Вибір виду вогнегасника, портативного чи колісного визначається залежно від класу пожежі та від рівня пожежного ризику на робочому місці. Кількість засобів пожежогасіння та їх ємність розраховується відповідно до:

- кількості поверхів (не менше одного вогнегасника на поверсі);
- площі;
- характерних особливостей пожежної небезпеки (клас пожежі);
- відстані, яку людина повинна подолати, щоб взяти вогнегасник (не більше 30 м).

На підставі оцінки рівня ризику виникнення пожежі, окрім вогнегасників, може бути встановлена стаціонарна системи пожежогасіння: автоматична або неавтоматична (ручна).

4. Контроль за виконанням заходів протипожежного захисту

4.1 Нагляд, контроль, технічне обслуговування, тестування

Проведення нагляду, контролю та технічного обслуговування засобів пожежогасіння необхідне для виявлення і виправлення будь-яких причин, дефектів, пошкоджень або перешкод їх справнього функціонування.

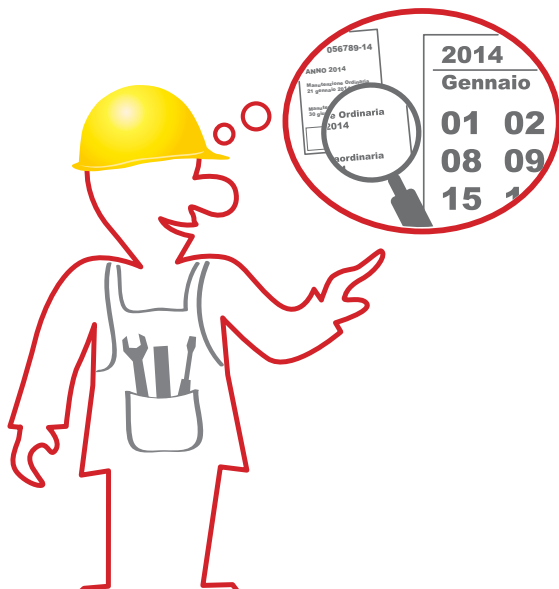
Стаття 4 Законодавчого Декрету (Контроль і технічне обслуговування обладнання та пристрої протипожежного захисту) визначає, що «технічне обслуговування та перевірка систем, пристроїв, обладнання та інші заходів пожежної безпеки, повинні бути зроблені відповідно до чинних нормативних актів, відповідно до норм доброї техніки (належної практики) розроблених відповідними національними органами стандартизації або, в разі відсутності таких, стандартів розроблених європейськими органами стандартизації, інструкцій розроблених підприємством-виробником і тими, хто їх встановлював».

Роботодавець повинен здійснювати нагляд, контроль і технічне обслуговування устаткування і систем захисту від пожеж відповідно до вищесказаного, можливо через застосування моделі організації або управління передбаченої статтею 30 Законодавчого Декрету 81/08. Важливо відзначити, що перевірка та технічне обслуговування пристроїв та протипожежного обладнання повинно відображатися в документі про оцінку ризиків виникнення пожежі.

4.2 Що мається на увазі під контролем, періодичною перевіркою та обслуговуванням?

Нагляд є превентивним заходом, який здійснюється як візуальний контроль, щоб перевірити чи протипожежне обладнання і інвентар не пошкоджені, розміщені у доступному місці і знаходяться в робочому стані. Спостереження можуть проводитись відповідальними за пожежну безпеку, як правило присутніх в пожежонебезпечних зонах, після отримання відповідних інструкцій. Нагляд здійснюється частіше ніж періодичні перевірки і дозволяє своєчасно виявити будь-які недоліки, несправності і аномалії. Крім того, таким чином відповідальний за пожежну безпеку все більш усвідомлює важливість своєї ролі в системі профілактики виникнення пожежі. Про всі виявлені недоліки необхідно терміново повідомити.

Періодичні перевірки є одним з запобіжних заходів і покликані перевіряти на протязі кожних пів року, повноту і правильність

функціонування обладнання та пристрої протипожежного захисту, шляхом проведення необхідних тестувань. Періодичні перевірки і технічне обслуговування повинні проводитися кваліфікованим і компетентним персоналом; виявлені недоліки і аномалії повинні бути негайно усунені.

Технічне обслуговування - це втручання спрямоване на підтримку приладів і обладнання в ефективному робочому стані. Технічне обслуговування може бути як чергове, так і позачергове. Чергове технічне обслуговування здійснюється на місці, за допомогою загальних інструментів. В рамках чергового технічного обслуговування проводиться дрібний ремонт, який включає в себе використання витратних матеріалів або заміну частин невисокої вартості.

Позачергове технічне обслуговування є втручанням, що не може бути виконане на місці або в разі виконання на місці, потребує особливих технічних засобів, а також обладнання або спеціальних інструментів; передбачає заміну значних частин

приладів або капітальний ремонт; передбачає повну заміну обладнання, у випадку якщо воно не підлягає ремонту.

4.3 Перевірка евакуаційних виходів і шляхів

Багато нещасних випадків, навіть серйозних, у випадку виникнення пожеж стаються у зв'язку із наявністю перешкод і скупчення матеріалів або сміття на евакуаційних виходах і шляхах. Мається на увазі помилка допущена при організації протипожежного захисту, яка карається у кримінальному порядку. Необхідно періодично контролювати всі частини приміщення, котрі визначені як частини евакуаційних маршрутів, проходи, коридори, сходи, щоб забезпечити на них відсутність перешкод.

Також необхідно періодично перевірятись двері на евакуаційних шляхах, щоб переконатися, що вони легко відкриваються. Особлива увага повинна бути приділена віконним прорізам у дверях. Всі вогнетривкі двері, як засоби пожежної безпеки повинні регулярно перевірятись чи на них немає пошкоджень і чи вони зачиняються належним чином. Двері обладнані пристроями автоматичного закривання

також необхідно періодично перевіряти, щоб гарантувати їх справність і функціонування. Показники напрямків евакуації і виходів також підлягають моніторингу для перевірки їх наявності і достатньої видимості в разі надзвичайної ситуації. Всі засоби пожежної безпеки, котрі передбачені для покращення безпеки евакуаційних маршрутів, такі як, наприклад, пристрої поглинання диму, повинні бути перевірені згідно з стандартами належної практики і обслуговуватися кваліфікованим і компетентним персоналом.

4.4 Обладнання та пристрої протипожежного захисту

Як перелік зразків, але не як їх вичерпний перелік наводимо деякі операції пожежного нагляду, які уповноважений персонал повинен регулярно здійснювати:

- контролювати чи всі протипожежні двері закриті, коли це передбачено;
- забезпечувати перебування справжніх засобів пожежогасіння у відповідних, добре видимих місцях, відповідно позначеними і легко доступними.

Якщо йдеться про переносні засоби пожежогасіння повинні бути перевірені:

- зарядки;
- наявність картки технічного обслуговування належним чином заповненої;
- відсутність пошкоджень конструкції;
- відсутність аномалій, таких як забиті отвори, підтікання, корозія, відключення, тріщини на гнучких трубках.

5. Навчання, інформування та перепідготовка персоналу

5.1 Призначення співробітників протипожежного обслуговування

Заходи і засоби профілактики та захисту від ризику пожежі не є самі по собі, достатніми для забезпечення ефективного реагування у разі настання надзвичайної ситуації. Багатьом пожежам справді, можливо запобігти шляхом привернення уваги персоналу до найбільш поширених причин виникнення пожеж і їх наслідків, це може бути досягнуто тільки за допомогою відповідних заходів націлених на навчання, інформування (інструктаж) та перепідготовку персоналу. У ст. 36 і 37 Законодавчого Декрету 81/08, передбачено обов'язок Роботодавця надавати працівникам адекватну інформацію та організовувати навчання про:

- а) ризики, пов'язані з діяльністю компанії в цілому і конкретними виконаними завданнями;
- б) заходи з профілактики та протипожежного захисту прийняті в компанії з особливим акцентом на:
 - розташування пожежних засобів;
 - розташування шляхів евакуації;
 - як відкрити двері запасних виходів;

- правильний режим поведінки в разі виникнення пожежі, наприклад, тримати закритими протипожежні (вогнетривкі) двері;
- протипожежні (вогнетривкі) двері;
- заборона використання ліфтів для евакуації у разі виникнення пожежі;

в) процедури, яких необхідно дотримуватися у разі виникнення пожежі (які передбачають надання першої допомоги, пожежогасіння, евакуацію з робочого місця) і зокрема:

- які дії вживаються, якщо ви виявите вогонь;
- як увімкнути звуковий сигнал пожежної сигналізації;
- дії, що вживаються, коли ви чуєте сигнал пожежної тривоги;
- процедуру евакуації до пункту збору в безпечному місці;
- спосіб виклику пожежників.

Роботодавець на підставі підсумків оцінки ризиків виникнення пожежі та виходячи з того, що згадано в плані дій на випадок надзвичайної ситуації, визначає і призначає серед працівників осіб відповідальних за заходи щодо запобігання пожеж, за га-

сіння пожеж та управлінням у надзвичайних ситуаціях, тобто співробітників протипожежного обслуговування, або самого себе у передбачених випадках. Працівники призначені співробітниками протипожежного обслуговування повинні:

- відвідувати курси підготовки та перепідготовки передбачені Декретом;
- отримати свідоцтво про технічну придатність видане Департаментом пожежної охорони, пройшовши технічне випробовування (зазначене в ст. 3 Закону від 28 листопада 1996, №609), якщо вони зайняті на робочих місцях, де здійснюються види діяльності визначені у додатку X Декрету.

Співробітники протипожежного обслуговування завжди мають бути присутні під час ведення господарської діяльності, зокрема, в умовах ризику для працівників і присутніх людей, якщо не показано, шляхом проведення необхідної конкретної оцінки, що захід не піддає ні робітників, ні присутніх людей на будь-який ризик виникнення пожежі.

Звернути особливу увагу

Нагляд та технічне обслуговування протипожежного обладнання і пристроїв (Ст. 6, п. 1 буква «е», Законодавчого Декрету 81/08), а також інформування, навчання, підготовка кадрів і тестування їх навиків в умовах надзвичайної ситуації повинні бути включені в Документі оцінки ризиків (D.V.R.).

5.2 Навчання та рівні пожежної безпеки

Мінімальний зміст навчальних курсів для співробітників протипожежного обслуговування, щодо впровадження заходів для забезпечення пожежної безпеки у разі виникнення пожежі, повинен базуватися на специфічних особливостях типу діяльності на підприємстві та рівнем ризику виникнення пожежі встановленим в результаті оцінки ризиків, а також завдання передбачені для виконання в випадку виникнення пожежі, які покладені на цих працівників.

На основі вищевказаних критеріїв було визначено три види курсів підготовки співробітників протипожежного обслуговування, залежно від рівня ризику виникнення пожежі: високого, середнього та низького, а також мінімальні зміст і тривалість курсів підготовки та курсів перепідготовки працівників відповідних підприємств залежно від рівня ризику виникнення пожежі на цих підприємствах:

КУРС «А»: Курс для співробітників протипожежного обслуговування на підприємстві, діяльність якого характеризується низьким рівнем ризику виникнення пожежі (мінімум 4 години);

КУРС «В»: Курс для співробітників протипожежного обслуговування на підприємстві, діяльність якого характеризується середнім рівнем ризику виникнення пожежі (мінімум 8 години);

КУРС «С»: Курс для співробітників протипожежного обслуговування на підприємстві, діяльність якого характеризується високим рівнем ризику виникнення пожежі (мінімум 16 годин). Визначений зміст може бути предметом відповідної інтеграції по відношенню до конкретних ситуацій ризику.

КУРС «А»:

1) Пожежа та запобігання її виникненню (тривалість 1 година)

- Принципи горіння;
- Продукти горіння;
- Вогнегасні речовини, призначені для різних класів пожеж;
- Наслідки пожежі для людини;
- Заборони та обмеження здійснення;
- Поведінкові заходи.

Зразками діяльності із середнім рівнем ризику виникнення пожежі можуть бути:

а) робочі місця, які відносяться до категорії «А» і «В» Додатку Указу Президента Республіки від 1 серпня 2011 № 151;

б) тимчасові і пересувні будівництва, де наявні і використовуються легкозаймисті речовини і використовується відкритий вогонь, за винятком тих, що проводяться повністю під відкритим небом.

Потрапляють в категорію з низьким рівнем ризику виникнення пожежі, ті які не відповідають умовам середньої і високої категорій і де, загалом, майже не присутні легкозаймисті речовини і, де умови господарської діяльності спричиняють малу можливість розвитку осередків займання і немає ніякої ймовірності поширення полум'я.

2) Протипожежний захист та заходи, які необхідно взяти в разі виникнення пожежі (тривалість 1 година)

- Основні заходи протипожежного захисту від пожежі;
- Евакуація в випадку виникнення пожежі;
- Виклик пожежників.

3) Практичні вправи (тривалість 2 години)

- Показ та роз'яснення про переносні вогнегасники;
- Інструкція з використання вогнегасників з практичною демонстрацією.

КУРС «В»:

1) Пожежа та запобігання її виникненню (тривалість 2 години)

- Принципи горіння;
- Речовини призначені для пожежогасіння;
- Трикутник горіння;
- Основні причини пожежі;
- Ризики для людей у випадку виникнення пожежі;
- Основні заходи попередження виникнення пожеж

2) Протипожежний захист та заходи, які необхідно взяти в разі виникнення пожежі (тривалість 3 години)

- Основні заходи протипожежного захисту;
- Шляхи евакуації ;
- Процедури, які необхідно застосувати в разі виявлення пожежі або у разі сигналу пожежної тривоги;
- Процедури евакуації;
- Взаємовідносини з пожежною охороною;
- Обладнання та системи пожежогасіння;
- Системи сигналізації;
- Знаки безпеки;
- Аварійне освітлення

3) Практичні вправи (тривалість 3 години)

- Показ та роз'яснення про найбільш поширені вогнегасні засоби;
- Показ та роз'яснення про засоби індивідуального захисту;
- Вправлення у використанні переносних вогнегасників і використання пожежних рукавів та гідрантів.

КУРС «С»:

1) Пожежа та запобігання її виникненню (тривалість 4 години)

- Принципи горіння;
- Основні причини виникнення пожеж, залежно від умов конкретних робочих середовищ;
- Речовини призначені для пожежогасіння;
- Ризики для людей і навколишнього середовища у випадку виникнення пожежі;
- Основні заходи попереджен-

Зразками діяльності із високим рівнем ризику виникнення пожежі можуть бути:

- а) промислові виробництва і складські приміщення згідно ст. 6 і 8 Законодавчого Декрету від 17 серпня 1999, № 334, із внесеними змінами та доповненнями;
- б) види діяльності, які потрапляють під категорію «С» Додатка І до Указу Президента Республіки від 1 серпня 2011 № 151;
- в) підземне тимчасове або пересувне будівництво для будівництва і технічного обслуговування та ремонту тунелів, печери, колодязі та схожі роботи довжиною довше ніж 50 м;
- г) тимчасове або пересувне будівництво із застосуванням вибухових речовин.

ня виникнення пожеж; правила поведінки для попередження виникнення пожеж;

- Важливість контролю за робочими місцями;
- Важливість проведення перевірок та технічного обслуговування протипожежних засобів

2) Протипожежний захист (тривалість 4 години)

- Заходи пасивного захисту;
- Шляхи евакуації, компартменталізація, протипожежні зазори в конструкціях споруд;
- Обладнання та системи пожежогасіння;
- Системи сигналізації;
- Знаки безпеки;
- Електричні системи безпеки;
- Аварійне освітлення.

3) Процедури, які необхідно застосувати у разі виникнення пожежі (тривалість 4 години)

- Процедури, які потрібно застосувати у випадку виявлення пожежі;
- Процедури, яких необхідно дотримуватися в разі пожежної тривоги;
- Процедури евакуації;
- Метод виклику пожежної служби;
- Співпраця з пожежною охороною у разі втручання;
- Наведення прикладу надзвичайної ситуації та оперативні процедурні методи у випадку настання пожежі.

4) Практичні вправи (тривалість 4 години)

- Показ та роз'яснення про основне обладнання та системи пожежогасіння;
- Показ та роз'яснення про засоби індивідуального захисту (маски, самозахист, костюми);
- Вправлення у використанні засобів пожежогасіння і засобів індивідуального захисту.

Особи задіяні в пожежній службі на підприємстві в обов'язковому порядку мають проходити спеціальні курси перепідготовки не рідше одного разу в три- або п'ятирічний термін, відповідно до програми і рівня ризику виникнення

пожежі, до якого відноситься підприємство: високого, середнього та низького:

КУРС «А»: курс перепідготовки співробітників протипожежного обслуговування на підприємстві для підприємства, діяльність якого характеризується низьким рівнем ризику виникнення пожежі (тривалість 2 години).

КУРС «В»: курс перепідготовки співробітників протипожежного обслуговування на підприємстві для підприємства, діяльність якого характеризується середнім рівнем ризику виникнення пожежі (тривалість 5 годин).

КУРС «С»: курс перепідготовки співробітників протипожежного обслуговування на підприємстві для підприємства, діяльність якого характеризується високим рівнем ризику виникнення пожежі (тривалість 8 годин).

Курси перепідготовки «А»:

1) Практичні вправи (тривалість 2 години)

- Перегляд заходів спостереження, згідно Додатку VI цього Декрету та роз'яснення щодо використання вогнегасника;
- Інструкції з використання переносних вогнегасників шляхом демонстрації їх практичного використання;
- Тестування.

Курс перепідготовки «В»:

1) Пожежа та запобігання її виникненню (1 година)

- Принципи горіння;
- Продукти горіння;
- Речовин призначені для пожежогасіння, залежно від типу пожежі;
- Наслідки пожежі для людини;
- Заборони та обмеження виконання;
- Поведінкові заходи.

2) Протипожежний захист та процедури, які необхідно застосувати в разі пожежі (тривалість 1 година)

- Основні заходи протипожежного захисту від пожежі;

- Евакуація в разі пожежі;
- Виклик пожежників.

3) Практичні вправи (тривалість 3 години)

- Показ та роз'яснення про переносні вогнегасники;
- Вправління у використанні переносних вогнегасників і використання пожежних рукавів та гідрантів.

Курс перепідготовки «С»:

1) Пожежа та запобігання її виникненню (тривалість 2 години)

- Принципи горіння і пожежі;
- Речовин призначені для пожежогасіння;
- Трикутник горіння;
- Основні причини пожежі;
- Ризики для людей у випадку виникнення пожежі;
- Основні заходи

2) Заходи захисту від пожежі та процедури, які необхідно прийняти в випадку виникнення пожежі (тривалість 3 години)

- Основні заходи захисту від пожежі;
- Шляхи евакуації;
- Процедури, яких необхідно дотримуватися, коли ви виявите пожежу або у разі тривоги;
- Процедури евакуації;
- Відносини з пожежною командою;
- Обладнання та системи пожежогасіння;
- Системи сигналізації ;
- Знаки безпеки;
- Аварійне освітлення.

Зверни особливу увагу

Згідно Додатку І угоди між органами місцевої влади регіонів і автономних провінцій Тренто і Больцано 21/12/2011, дозволяється проходити навчання теоретичної частини курсу підготовки та перепідготовки для співробітників протипожежного обслуговування на підприємстві, діяльність якого відноситься до категорії з низьким ризиком виникнення пожежі.

3) Практичні вправи (тривалість 3 години)

- Огляд заходів протипожежного нагляду та роз'яснення про найбільш поширені засобах пожежогасіння;
- Огляд та роз'яснення про засоби індивідуального захисту у випадку пожежі;
- Практичні вправи з використання переносних вогнегасників і використання пожежних рукавів та гідрантів.

5.3 Тренери курсів протипожежної підготовки та перепідготовки

Курси протипожежної підготовки та курси перепідготовки, визначені в попередніх пунктах повинні виконуватися особами тренерів, які відповідають спеціальним вимогам. Тренери повинні забезпечувати мінімальний зміст курсів відповідно до вимог протипожежної охорони, який бере до уваги:

- вид діяльності;
- рівень ризику пожежі;
- конкретні завдання, покладені на співробітників пожежної служби.

Тренер після проходження співробітником протипожежного обслуговування навчання і тестування, видає йому свідоцтво про відвідуваність. Тренери зобов'язані зберігати документи і пред'являти органам нагляду, документацію, яку вони використовують для кожного курсу підготовки та курсу перепідготовки, їх тривалість, дані осіб, які пройшли курси на листах з їх власними підписами і підписами вчителів, результати тестування із зазначеним місцем, де був перевірений практичний досвід роботи.

6. План дій на випадок надзвичайної ситуації (пожежі)

Як вже зазначено (дивись глава 2), виходячи з результатів оцінки ризиків виникнення пожежі, визначаються заходи профілактики і протипожежного захисту з метою досягнення стандартів пожежної безпеки. Таким чином, ризик виникнення пожежі може бути зменшеним, але неповністю усуненим. Отже необхідно передбачити всі можливі заходи пожежної безпеки для кожного можливого випадку виникнення пожежі і сценарію можливого його розвитку та необхідно запланувати заходи націлені на ліквідацію пожежі. Система організованих дій, які можуть відбуватися на

робочому місці як відповідь, в цілому, на випадок надзвичайних ситуацій, знаходить своє відображення у плані дій на випадок надзвичайних ситуацій.

6.1 Цілі плану дій на випадок надзвичайних ситуацій (пожежі)

Основною метою плану дій на випадок надзвичайних ситуацій (пожежі) є мінімізація ушкоджень в результаті пожежі, можливість виникнення якої, навіть за умов застосування усіх передбачених технікою безпеки заходів протипожежної профілактики та захисту прийнятих на підприємстві, пов'язана із, так званим, залишковим ризиком виникнення пожежі. Для досягнення визначеної мети, план повинен передбачати можливі сценарії виникнення і поширення пожеж та організувати систему заходів реагування, дотримуючись котрих робітники і рятувальники будуть діяти в разі пожежі. Оцінка ефективності плану проводиться шляхом моделювання максимально реалістичних аварійних ситуацій.

Фаза моделювання дозволяє насправді перевірити чи заплановані заходи, такі як сигналізація, час евакуації, завдання здійснювані відповідальними за пожежну безпеку в умовах надзвичайного стану, відповідає передбаченим небезпекам і у випадку виникнення пожежі зможе ефективно зменшити шкоду і наслідки пожежі.

Мінімальний перелік основних етапів плану дій на випадок надзвичайних ситуацій:

пройти по шляхах евакуації; виявити протипожежні двері; увімкнути пожежну сигналізацію; застосувати обладнання пожежогасіння; повідомити пожежну службу.

Довідка

Діяльність, яка відбувається на робочих місцях*, є обов'язковою для включення при розробці плану дій на випадок надзвичайної ситуації (пожежі). Включаючи діяльність відкриту для громадськості кількістю до 50 людей. Як виняток серед видів діяльності у відкритих для громадськості місцях, що характеризуються чисельністю більше 50 людей, роботодавець зобов'язаний підготувати спрощений план дій у надзвичайних ситуаціях для забезпечення безпеки, як передбачено пунктом 8.4 Додатка VIII, а також на підприємствах, згідно статті 3 пункт 2 цього Декрету, для робочих місць, де працюють менше 10 співробітників, Роботодавець не є зобов'язаний розробляти план на випадок непередбачених ситуацій, а тільки забезпечити прийняття необхідних заходів по здійсненню організаційно-управлінської діяльності в разі виникнення пожежі; такі заходи повинні, однак, бути враховані у Документі про оцінку ризиків.

* Стаття 62 Законодавчих декрету від 9 квітня 2008 № 81, визначає робоче місце, як «місце призначене для виконання роботи, розташовані всередині підприємства або виробництва, а також в будь-якому іншому місці, що відноситься до підприємства або виробництва доступне для працівника в рамках своєї трудової діяльності».

6.2 Складові частини плану дій на випадок надзвичайної ситуації (пожежі)

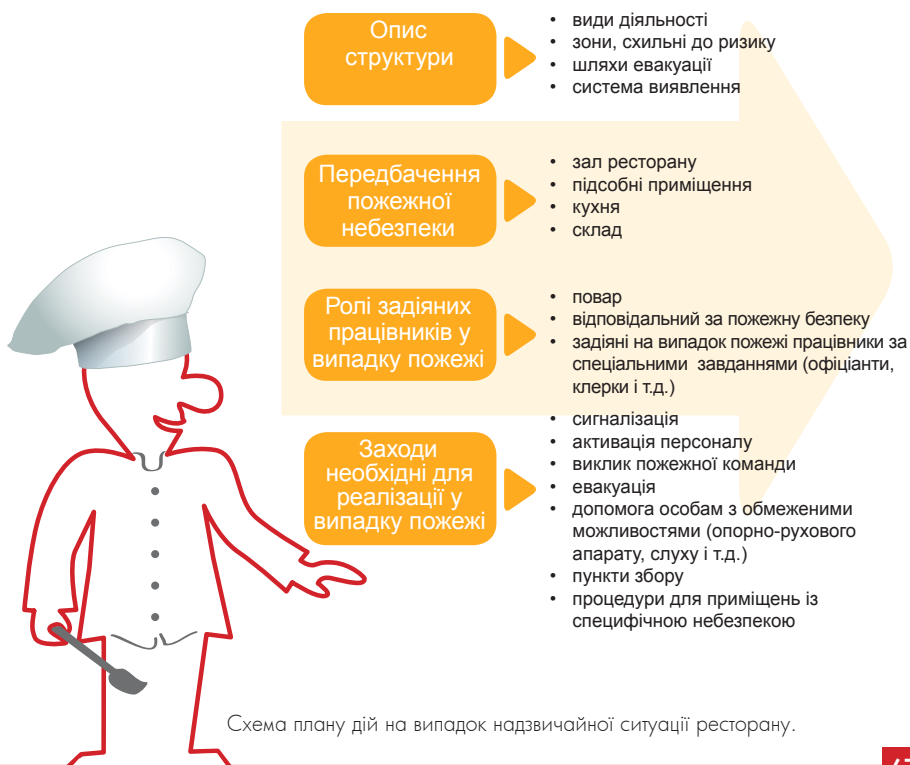
Основними складовими, які мають бути розглянутими під час розробки плану дій на випадок надзвичайної ситуації, є дії працівників із залученням усіх присутніх на робочому місці людей з урахуванням особливостей робочих місць і виконуваних видів діяльності. Пожежі, які можуть виникнути безпосередньо на робочому місці можуть бути не врахованими при проведенні оцінки ризику виникнення пожежі на підприємстві. Якщо визначення небезпечних факторів, що можуть призвести до виникнення пожежі на робочому місці проведено правильно (дивись главу 2), тоді Документ про оцінку пожежних ризиків дозволить визначити випадкові події, виходячи з умов середовища, матеріалів, що використовуються та видів трудової діяльності, які можуть спричинити або сприяти виникнення пожеж, ним же ж проаналізовані.

Роботодавець повинен передбачити можливі сценарії надзвичайних ситуацій і оцінити їх з урахуванням конкретних харак-

теристик робочих місць. Серед основних характеристик досліджуваного об'єкта необхідно враховувати типологічні характеристики і розподіл робочих місць у просторі, котрі за умов симульованої надзвичайної ситуації, напряду пов'язані із можливістю проведення евакуації і здатності до стримування поширення пожежі. Особливими характеристиками робочого місця, котрі впливають на план евакуації є, наприклад, організація робочого місця в просторі: висота, кількість поверхів над землею, відкритість і внутрішнє планування.

Ці особливі характеристики впливають на можливості бригади пожежників потрапити в приміщення, де виникла і поширюється пожежа, і також для відповідності аварійно-рятувальної техніки, таких як висота розкриття пожежної драбини та для використання індивідуальних засобів пожежного захисту.

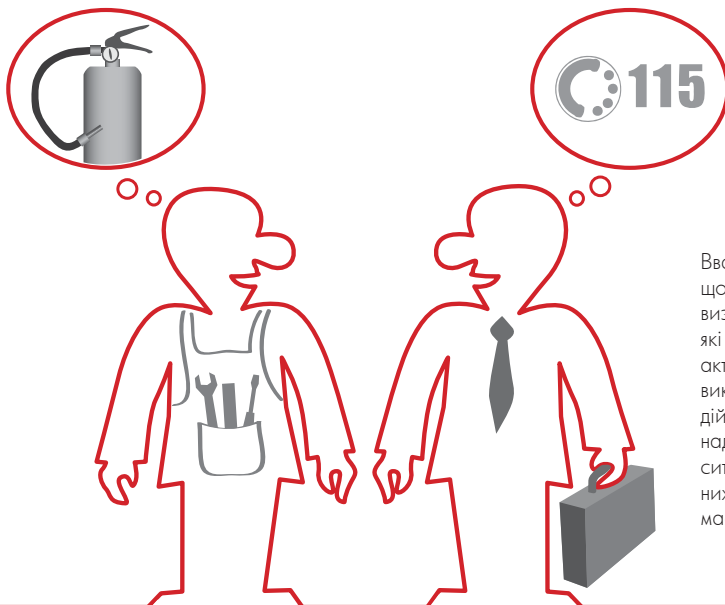
Також місце розташування підприємства в цілому має вплив

на план дій на випадок надзвичайної ситуації, тому що кожне розташування чи то в центрі населеного пункту, чи то в промисловій зоні або за межами населеного пункту, характеризується різними умовами доїзду (стан доріг) і доступу аварійно-рятувальної техніки. Для кожного варіанту сценарію виникнення і розвитку можливої пожежі, котрий аналізується із врахуванням характеристик робочого місця повинен бути розроблений плану дій на випадок надзвичайної ситуації. На практиці, це передбачена послідовність дій починаючи від увімкнення сигналізації, організації евакуації, активація задіяного відповідального персоналу та рятувальних робіт пожежної команди.

Роботодавець повинен визначити для кожного передбаченого в плані сценарію виникнення пожежі кількість працівників, які мають бути залучені для реагування у надзвичайній ситуації. Для забезпечення ефективної реалізації інструкцій передбачених планом, має бути визначено перелік осіб, котрим доручені різні ролі в запланованих процедурах по організації евакуації і ліквідації пожежі. Задіяні у виконанні плану дій на випадок надзвичайної ситуації особи повинні чітко знати “хто, що має робити,” уникаючи дублювання заходів.

На завершення має бути призначено особу, котра зобов’язана бути присутньою на випадок виникнення пожежі. У випадку

Важливо, щоб було чітко визначено осіб, які братимуть активну участь, у виконанні плану дій на випадок надзвичайної ситуації і кожен з них чітко знав, що має робити.

виникнення пожежі їх призначення проявляється у здатності розпізнавати можливі небезпеки з урахуванням просторового розташування середовища і готовності приводити в дію заплановані заходи.

Підготовка плану дій на випадок надзвичайної ситуації має враховувати вид діяльності та розміри робочого місця. Для малих за площею робочих місць план евакуації може бути виконаним у вигляді письмових повідомлень, що містять правила

поведінки у випадку виникнення надзвичайної ситуації (пожежі).

Для робочих місць, розташованих в одному приміщенні, але належних різним роботодавцям, плану дій на випадок надзвичайної ситуації повинен бути складений у співпраці між усіма роботодавцями, робочі місця яких знаходяться в даному приміщенні.

Для робочих місць великого розміру, або комплексів, плану дій на випадок надзвичайної ситуації повинен також включати в себе графічно зображений план евакуації, в якому мають бути відображені:

Заходи і обов'язки, які повинні бути відображені у письмовій формі в планах евакуації:

- обов'язки обслуговуючого персоналу, котрі покликані виконувати конкретні заходи з урахуванням правил техніки пожежної безпеки, такі як, наприклад: телефонні оператори, двірники, керівники відділ, підсобні робітники, співробітники служби безпеки;
- обов'язки персоналу, якому довірена особлива відповідальність в разі пожежі;
- необхідні заходи, спрямовані на донесення до відома усіх співробітників про порядок дій на випадок пожежі, передбачених цим планом;
- конкретні заходи, котрі мають бути приведені у дію в випадку пожежі по відношенню до працівників, котрі піддаються особливому ризику;
- конкретні заходи для зон з високим ризиком виникнення пожежі;
- процедури виклику пожежної команди, інформування їх по прибутті і забезпечення необхідної допомоги під час ліквідації пожежі.

Зразок графічного зображення плану дій на випадок надзвичайної ситуації, який є обов'язковим до включення в склад плану

- розподіл і характеристики робочих місць у просторі, із, зокрема, посиленнями на різні призначення зон робочого місця, евакуаційні виходи і шляхи, розміщення протипожежних засобів;
- тип, кількість і розташування обладнання і устаткування пожежогасіння;
- розташування аварійних (звукових і візуальних) сигналів, показчиків і панелі управління сигналізації;
- розташування основного вимикача/вмикача електроенергії, запірною клапана водопроводу, газопроводу.

Складові плану:

- заходи (дії), які працівники повинні ввести в дію в разі виникнення пожежі;
- процедури евакуації з робочих місць, які повинні бути виконані усіма працівниками та іншими присутніми в робочому місці особами;
- передумови для виклику пожежної команди і для забезпечення їх необхідною інформацією по прибутті;
- заходи з надання допомоги особам з обмеженими можливостями.

6.3 Негативні фактори, що впливають на виконання плану дій на випадок надзвичайної ситуації (пожежі)

Під час підготовки плану дій на випадок надзвичайної ситуації (пожежі), розроблених із врахуванням зазначених в попередньому пункті вимог, буде також важливо проаналізувати деякі проблеми, які можуть виникнути в разі настання пожежі, котрі в значній мірі можуть вплинути на його функціональність. Перший аспект, який слід враховувати відноситься до психологічного впливу надзвичайної події, що відбувається.

Надзвичайна ситуація (пожежа) - це непередбачена небезпечна умова, на яку людина повинна оперативно зреагувати, активізуючи ряд технічних і розумових навичок.

Таким чином, індивідуальна реакція, окрім того, що має бути безпосередньою, повинна забезпечити виконання власне правильних, відповідних до ситуації, дій, без паніки. Тому дуже

важливо бути наперед ознайомленим з планом дій на випадок надзвичайної ситуації і представленими в ньому сценаріями поведінки в випадку виникнення надзвичайної ситуації (пожежі), навчившись підлаштовувати свою поведінку, так щоб краще реагувати на надзвичайну ситуацію.

Ще однією, не менш важливою проблемою є продукти згоряння (диму, тепла, полум'я і газу), котрі виділяються під час горіння і ускладнюють виконання дії передбачених в плані, особливо по відношенню до витрат часу необхідного для їх

Фактори, що впливають на план:

- характеристики робочих місць з особливим акцентом на шляхах евакуації;
- система виявлення пожежі та пожежна сигналізація;
- кількість і розташування присутніх людей на робочих місцях;
- працівники, що піддаються впливу певних ризиків;
- наявність працівників-інвалідів;
- кількість працівників залучених у реалізації та моніторингу плану;
- рівень інформації і навчання наданого працівникам.

виконання, що буде більшим, ніж зазвичай потрібно.

Цей чинник має негативний вплив на структурний розподіл в просторі робочого місця, зокрема, на евакуаційні шляхи і аварійні виходи, недостатнє позначення яких або недостатньо зважене їх розташування, в основному випадкове не дозволяє в випадку пожежонебезпечної ситуації швидко їх виявити в умовах поганої видимості. У таких випадках інстинктивно людина шукає шлях втечі повторюючи маршрут, від входу до місця знаходження у зворотньому напрямку, що робить неефективними маршрути евакуації заздалегідь встановлені в плані. Нарешті, одним з аспектів фундаментального значення в підготовці плану дій у непередбачених ситуаціях стосується передбачення дій, спрямованих на надання допомоги людям з обмеженими можливостями пересування. Що особливо важливим є для місць масового скупчення людей, або місць значно віддалених від аварійних виходів або місць, що

розташовані на верхніх поверхах. Тому, заходи управління сплановані в рамках плану дій в надзвичайних ситуаціях (пожежах) повинні забезпечити:

- адекватність людей з обмеженими можливостями або груп людей, що допомагають їм;
- брати до уваги особливості потреб в допомозі людей з обмеженими можливостями (людей з порушеннями зору або опорно-рухового апарату і т.д.);
- навчання відповідальних за пожежну безпеку;
- надання обладнання та засобів пересування (наприклад, інвалідний візок і т.д.), передбачення безпечного місця збору для людей з обмеженими можливостями.

На завершення, серед основних дій передбачених у плані дій на випадок надзвичайної ситуації (пожежі), слід також підкреслити необхідність зробити одну надзвичайно важливу операцію довести цей документ до відома усього персоналу. З цієї причини роботодавець повинен надавати працівникам відповідну інформацію і проводити навчання щодо:

- ризиків виникнення пожежі, пов'язаних з діяльністю;
- ризиків виникнення пожежі, пов'язаних з завданнями в рамках діяльності;
- заходи пожежної профілактики та захисту, затверджених для кожного робочого місця;
- розташування шляхів і виходів евакуації;
- процедур, яких необхідно вжити у разі виникнення пожежі;
- імена працівників, на яких покладені обов'язки відповідального за здійснення заходів пожежної безпеки;
- особу відповідальну за діяльність в цілому.

* ПУНКТ ЗБОРУ

*Підготовлено до друку
Департаментом пожежної охорони,
громадського порятунку та цивільної оборони
Першим Управлінням
Кабінету Голови Департаменту
Відділ зв'язків з громадськістю
www.vigilfuoco.it*

*Відповідальний за проект:
Інженер Marco Cavriani*

*Координатор робочої групи:
Інженер Francesco Notaro*

*Робоча група:
Архітектор Maria Francesca Conti
Інженер Sergio Inzerillo
Кандидат наук Andrea Carbonari*

*Координатор проекту:
Rossana Dell'Anna*

*Редакція:
Alessio Carbonari*

*Ілюстрації:
Francesco Frattaioli*

*Мультимедія:
Maurizio Maleci
Massimo Boddi
Giovanni Dosio
Daniilo Valloni
Leonardo Baldassarri*

*Надруковано в Римі:
Rodorigo Editore – Травень 2014*

Спільне фінансування:

Європейський
союз

Департамент пожежної охорони,
громадського порятунку
та цивільної оборони

Міністерство
внутрішніх справ Італії

Європейський фонд інтеграції громадян третіх країн

*Підготовлено до
друку Департаментом
пожежної охорони,
громадського порятунку
та цивільної оборони
Першим Управлінням
Кабінету
Голови Департаменту
Відділ зв'язків
з громадськістю
www.vigilfuoco.it*

 Rodorigo
Editore

ПОЖЕЖНА БЕЗПЕКА І РОБОТОДАВЕЦЬ

Інструкція з пожежної безпеки

